

TABLA DE ERROS	
Lugar do erro	**Descrición**
Apartado de titulación 'Guía'	Erro de PHP [Warning, script: /var/www/releases/docnet/docnet-20190611-122652/vendor/mpdf/mpdf/src/Image/ImageProcessor.php, liña: 223]: fopen(https://seix.uvigo.es/docnet_2.2/docencia/admin/images/ico_ver.gif) [function.fopen0]: failed to open stream: HTTP request failed! HTTP/1.1 404 Not Found
Apartado de titulación 'Guía'	Erro de PHP [Warning, script: /var/www/releases/docnet/docnet-20190611-122652/vendor/mpdf/mpdf/src/Image/ImageProcessor.php, liña: 231]: fopen(https://seix.uvigo.es/docnet_2.2/docencia/admin/images/ico_ver.gif) [function.fopen0]: failed to open stream: HTTP request failed! HTTP/1.1 404 Not Found

E. U. de Enfermaría (Meixoeiro)

(*)

(*)

Guía

Grao en Enfermaría

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V52G140V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
V52G140V01102	Psicoloxía: Psicoloxía	1c	9
V52G140V01103	Bioquímica: Bioquímica	1c	6
V52G140V01104	Enfermaría comunitaria I	1c	6
V52G140V01105	Fisioloxía: Fisioloxía	2c	9
V52G140V01106	Estatística: Estatística	2c	6
V52G140V01107	Fundamentos de enfermaría	2c	9
V52G140V01108	Idioma moderno: Inglés técnico	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V52G140V01201	Introdución á enfermaría clínica	1c	6
V52G140V01202	Ética e lexislación	1c	6
V52G140V01203	Farmacoloxía e dietética	1c	9
V52G140V01204	Enfermaría clínica I	1c	9
V52G140V01205	Enfermaría clínica II	2c	6
V52G140V01206	Enfermaría comunitaria II	2c	9
V52G140V01207	Xestión de enfermaría	2c	6
V52G140V01208	Prácticas clínicas I	2c	9

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V52G140V01301	Enfermaría clínica III	1c	6

V52G140V01302	Enfermaría materno-infantil	1c	9
V52G140V01303	Prácticas clínicas II	1c	15
V52G140V01304	Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos	2c	6
V52G140V01305	Enfermaría en saúde mental	2c	6
V52G140V01306	Prácticas clínicas III	2c	18

Curso 4			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V52G140V01401	Metodoloxía da investigación	1c	6
V52G140V01402	Coidados de enfermaría nas enfermidades infecciosas	1c	6
V52G140V01403	Inglés para profesionais da saúde	1c	6
V52G140V01404	Prevención de riscos laborais no ámbito sanitario	1c	6
V52G140V01405	Prácticas clínicas IV	1c	18
V52G140V01406	Prácticas clínicas V	2c	18
V52G140V01407	Traballo de Fin de Grao	2c	12

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	V52G140V01101			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Bravo Amaro, Marisol			
Profesorado	Bravo Amaro, Marisol González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	marisol.bravo.amaro@sergas.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia de Anatomía Humana céntrase en explicar aos alumnos as estruturas macroscópicas e microscópicas que forman o noso organismo. Para iso, dividiuse a materia en base aos principais aparellos que compoñen a nosa economía.Por iso, os obxectivos xerais que se lle solicita ao alumno son:Identificación e coñecemento das estruturas do corpo humano.Comprender as bases moleculares das células e dos tecidos.Identificar as partes do noso corpo, así como a súa relación con estruturas afíns.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber facer
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• saber facer • Saber estar / ser
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber facer
CE1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.	• saber • saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer • Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de comprender a terminoloxía anatómica esencial	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Ser capaz de comprender a anatomía descriptiva y topográfica aplicada a los diversos sistemas que integran o ser humano.	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Ser capaz de utilizar, de forma apropiada, os conceptos básicos adquiridos sobre as estructuras dos diversos órganos e sistemas que componen o corpo humano.	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos	
Tema	
1-CITOLOXÍA	MEMBRANA PLASMÁTICA CITOPLASMA ORGANELAS NÚCLEO CELULAR DIVISIÓN CELULAR
2-EMBRIOLOXÍA	XENERALIDADES ECTODERMO MESODERMO ENDODERMO
3-HISTOLOXÍA	UNIÓNS INTERCELULARES ESPECIALIZACIÓNS CELULARES TIPOS DE TECIDOS: A-EPITELIAL B-CONJUNTIVO C-MUSCULAR D-NERVIOSO REPARACIÓN HÍSTICA MEMBRANAS CORPORAIS
4-CONCEPTOS DE ANATOMÍA HUMANA	4.1 CONCEPTOS BÁSICOS 4.2 POSICIÓN ANATÓMICA 4.3 PUNTOS DE REFERENCIA
5-APARELLO LOCOMOTOR	5.1 ÓSOS 5.2 MÚSCULOS 5.3 ARTICULACIÓNS
6-SISTEMA CARDIOCIRCULATORIO	6.1 CORAZÓN: Pericardio, miocardio, endocardio, válvulas. Sistema de conducción. Arterias e veas coronarias. 6.2 ARTERIAS do corpo humano e as súas ramas. 6.3 VEAS do corpo humano e as súas ramas. 6.4 SISTEMA LINFÁTICO 6.5 TERMINOLOXÍA CARDIOCIRCULATORIA
7-APARELLO RESPIRATORIO	NARIZ FARINGE LARINGE TRAQUEA BRONQUIOS PULMÓNS TERMINOLOXÍA
8-APARELLO DIXESTIVO	8.1 TUBO DIXESTIVO 8.2 GLÁNDULAS ANEXAS

9-APARELLO XENITO-URINARIO	9.1 APARELLO XENITAL 9.1.1 APARELLO XENITAL MASCULINO. 9.1.2 APARELLO XENITAL FEMININO. 9.2 APARELLO URINARIO
10-SISTEMA ENDOCRINO	XENERALIDADES HIPOTÁLAMO HIPÓFISIS TIROIDES PARATIROIDES SUPRARRENALES HORMONAS SEXUAIS PÁNCREAS ENDOCRINO HORMONAS PARACRINAS
11-ÓRGANOS DOS SENTIDOS	XENERALIDADES VISTA OIDO OLFACTO GUSTO TACTO
12- SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO	12.1 SISTEMA NERVIOSO CENTRAL 12.2 SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO 12.3 CÉLULAS DEL SISTEMA NERVIOSO

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	39	47
Lección maxistral	70	108	178

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Sesións en sala de demostracións con estudo de modelos anatómicos desmontables, atlas, etc. Todo iso para a localización precisa das partes do corpo humano. Seminarios con corazóns animais pra un mellor coñecemento anatómico. Búsqueda bibliográfica, desarrollo dun tema e posta en común do mesmo. Entrega dun traballo ó remate do seminario.
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas, con explicacións dos conceptos teóricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, en las tutorías o a través del correo.
Lección maxistral	En clase, en las tutorías o a través del correo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Avaliación continua en todos os seminarios.	20	
Lección maxistral	Avaliación global do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias e coñecementos.	80	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Alumnado matriculado por primeira vez:
Examen: 80%.
Seminarios: 20%.
A non participación nos seminarios conlevará a perda da nota que xeneran éstos.

Alumnado matriculado por segunda o sucesivas veces:
Aqueles alumnos que no superaran a asignatura no curso(s) anterior(es) poderán elexir entre duas opcións:
1. Con evaluación contínua. Neste caso a evaluación será igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Examen:80%, Seminarios: 20%).
2. Con evaluación NON CONTÍNUA. Realizará un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou V/F) que, SUMADO Ó EXAME

PRINCIPAL, PONDERARÁN EN TOTAL O 100 %, SEMPRE E CANDO TEÑAN SUPERADOS OS SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR(ES).

SEGUNDA CONVOCATORIA (EXAMEN DE JULIO):
1. CONTÍNUA: a avaliación do proceso de aprendizaxe farase en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. Estará basada en los siguientes porcentaxes: Examen: 80% (preguntas cortas/dibuxos, preguntas tipo test e preguntas de verdadeiro ou falso). Seminarios:20% (preguntas verbales ó alumnado o día dos seminarios coa nota correspondente).
As calificacións dos seminarios gárdanse ata a convocatoria de xullo, pero nunca poderán gardarse dun curso para outro.
2. NON CONTÍNUA: Igual que en la convocatoria de diciembre, es decir, un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou V/F) que, SUMADO Ó EXAME PRINCIPAL, PONDERARÁN EN TOTAL O 100 %, SEMPRE E CANDO TEÑAN SUPERADOS OS SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR(ES).

Máis información de como leva a cabo a cualificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa ponderación na plataforma FAITIC.

La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar se encuentra en la siguiente dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Tórtora-Derrickson, Principios de anatomía y fisiología, 15ª, Panamericana, 2018,
Thibodeau-Patton, Anatomía y fisiología, 9ª, Elsevier, 2016,
Frank H. Netter, Atlas de anatomía humana, 7ª, Elsevier, 2019,
John T. Hansen, Netter. Cuaderno de anatomía para colorear., 2ª, Elsevier, 2019,

Bibliografía Complementaria

Marieb, Anatomía y Fisiología Humana, 9ª, Pearson, 2010,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Enfermaría clínica I/V52G140V01204

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104
Psicoloxía: Psicoloxía/V52G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicoloxía: Psicoloxía				
Materia	Psicoloxía: Psicoloxía			
Código	V52G140V01102			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Barreiro Sorribas, Cesáreo			
Profesorado	Barreiro Sorribas, Cesáreo González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	cbarreiro@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro/index.php/es/			
Descrición xeral	A asignatura de Psicoloxía ten como obxectivos, describir o marco conceptual da enfermaría psicosocial, en xeral. A identificación dos fenómenos psicosociais e de habilidades básicas de comunicación eficaz. Pretende outorgar aos alumnos as actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica. Para elo, estudia os aspectos psicolóxicos do usuario nos cuidados de saude e describe as fases do desenrolo evolutivo do individuo. Seu estudio tamén se centra en describir as fases do desenrolo human dende o punto de vista psicosocial e o manexo de problemas relacionados ca violencia de xénero.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber • saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar o estudiantado na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta violencia	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• saber • Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Saber comprender as bases psicolóxicas clásicas e suas relacions ca enfermaría.	CB1 CB2 CB4 CB5 CG4 CG7 CG8 CG9 CE9 CE10 CE50 CT1 CT2 CT3 CT7 CT11
Ser capaz de aplicar o pensamento científico á vida cotidiá e laboral.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG11 CG17 CE12 CE14 CT3 CT4 CT9

Contidos

Tema

Descripción e marco conceptual da enfermaría psicosocial.	Introducción, Evolución dos cuidados dos aspectos psicosociais de enfermaría. Importancia do estudio das ciencias psicosociais. Introducción Modelo biolóxico ou médico. Modelo psicodinámico ou psicanalítico. Modelo interpersoal. Modelo conductual. Modelo existencial humanista. Modelo cognitivo. Modelo sistémico. Modelo sociolóxico ou sociocultural. Introducción. Sustrato biolóxico da conducta. Ritmos circadians: sono e vixilia. Aplicación nos coidados de enfermaría
Identificación dos fenómenos psicosociais.	Perspectiva Holística da persona. Dimensión intelectual. Introducción. Valor adaptativo da aprendizaxe e a memoria. Aprendizaxe. Memoria. Relevancia do estudio da aprendizaje e a memoria. Introducción ao orixen da motivación. Motivación intrínseca e extrínseca. Disposición motivacional do paciente. Aplicación nos coidados de enfermaría. Motivación do/a enfermeira no desenrolo da súa profesión. Introducción. Concepto e Compoñentes da emoción. Funcions das emocions. Dimensions da experiencia emocional. Aplicación dos coidados de enfermaría.
Identificar habilidades básicas de comunicación eficaz	Introducción Concepto de comunicación. Axiomas da comunicación humana. Diferencias entre comunicación e linguaxe: a especificidade da lenguaxe humana. Desenrolo da linguaxe na etapa infantil. Aplicación nos coidados de enfermaría. Actitudes básicas dos profesionais sanitarios. Sistemas para mellorar as habilidades de comunicación co paciente. Conclusións
Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	Introducción. Perspectiva holística da saude. Alguns conceptos holísticos de interese. Perspectiva holística e coidados de enfermaría. Aspectos psicosociais dos cuidados. A enfermidade e a hospitalización. A ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermar. Aspectos psicolóxicos da dolor. As pérdidas e o proceso de doó. Métodos alternativos para mellorar o benestar do paciente. Técnicas relacionais en enfermaría. A relación enfermeiro/a-paciente. Aspectos psicosociais do paciente cirúrxico, do paciente crónico, e do paciente terminal. O paciente ingresado nunha unidade de coidados especiais.
Aspectos psicolóxicos do usuario nos coidados de saúde.	Procesos psicolóxicos: atención e percepción. Requisitos para a percepción do mundo externo. Factores que influen na percepción. Percepción de síntomas e sofrimento. Percepción social. Percepción de control. Aplicación nos coidados de enfermaría.
Fases do desenrolo evolutivo.	Infancia. Teorías do desenrolo. Evolución do neno. Experiencias de hospitalización. Adolescencia. Dimensions, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos cuidados de enfermaría. Edad adulta. Etapas y características de lana vida adulta. Dimensions, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos coidados de enfermaría. Personas Maiores, etapas e características. Dimensions, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos cuidados de enfermaría.
Fases do desenvolvemento human dende o punto de vista psicosocial.	A persona como unidade de relación. Consideracions psicosociais básicas. As relacions interpersonais. Valores e creenzas. Formación das actitudes e procesos de cambio. A relación intrapersonal. O autocuidado cómo estratexia para o crecemento persoal. Técnicas para desenrolar os recursos personais. A familia e formas familiares. Sistemas sociais de apoio. A familia como sistema. Life-events, crises e homeostasis familiar. Ciclos evolutivos e familia. A familia atípica. Outras estructuras dos roles parentais. Factores de risco e familias en crise. O/A enfermeiro/a nos grupos. Os grupos, técnicas grupais en enfermaría. O liderato e a capacidade de influir. O liderato en enfermaría. O equipo de enfermaría como grupo de traballo.
Manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero.	Introducción e marco conceptual da violencia de xénero. Definición. Perfil do acosador-agresor. Perfil da víctima. Inicio do proceso. Descripción do proceso da violencia de xénero. Consecuencias para a víctima. Prevención e educación para a igualdade.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	22	30
Presentación	1	10	11
Debate	5	10	15
Lección maxistral	59	110	169

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudiantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo. Pódense levar a cabo de xeito individual ou en grupo.
Debate	Debate trala exposición do tema.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, en las tutorías o a través del correo
Presentación	En clase, en las tutorías o a través del correo
Lección maxistral	En clase, en las tutorías o a través del correo
Debate	En clase, en las tutorías o a través del correo

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Abordanse contidos teóricos de maneira práctica e participativa. Por elo e fundamental a asistencia ao mesmo e realizar os exercicios individuais ou grupais durante a sesión de 2 horas. Faráse role-playing, ver videos didácticos, lectura de casos ou debates guiados. A nota de cada seminario será de 0-2 puntos.	10	CG11 CE10 CE12 CT9
Presentación	Exposición por parte do/a alumno/a ante o docente e un grupo de estudantes do traballo realizado	20	CB2 CB3 CB4 CT1 CT2 CT3
Lección maxistral	Proba de 60 preguntas tipo V/F o de varias alternativas.	60	CB1 CB2 CG4 CG7 CG8 CG9 CG11 CG17 CE9 CE10

Debate	Debate trala presentación do tema na aula	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CG4 CG7 CG8 CG9 CG11 CG17 CE9 CE10 CE12 CE14 CT1 CT2 CT3 CT4

Outros comentarios sobre a Avaliación

A non participación nos seminarios conleva a perda da nota que xeneran éstos.
A nota de Debate só se alcanzará na súa plenitude si o-a alumno-a ten una boa participación.
Segunda convocatoria: a avaliación do proceso de aprendixase farase en base a una examen, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. Estará basada nos mesmos porcentaxes que para a primeira convocatoria: seminario (10%), presentación (20%), examen (60%) y debate (10%).
Máis información de como se leva a cabo a cualifación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa ponderación pódese atopar na plataforma FAITIC.
A información relativa á data do exame, hora e lugar se atopa na seguinte dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Lilienfeld, S. y Lynn, S., PSICOLOGIA, una introdución, 2011, Pearson
Morrison, V. y Bennett, P., Psicología de la Salud, 2008, Pearson Prentice Hall
Pinel, John P. J., Biopsicología, Pearson, 2012
Llor, B. y otros, Ciencias Psicosociales Aplicadas a la Salud, 1995, Interamericana McGraw-Hill
Chalifour, J., La relación de ayuda en cuidados de Enfermería, 1994, GG Editores S.A
Cibanal, Juan, Interrelación del profesional de Enfermería con el paciente, 1991, Doyma
Amigo Vázquez, I y otros, Manual de Psicología de la Salud, 2003, Pirámide
Fromm, Erich, El arte de amar, 2004, Paidós Ibérica
Huxley, Aldous, Un mundo feliz, debolsillo, 2014
Damasio, Antonio, El error de Descartes, Destino, 2013
Frankl, Víktor E, El hombre en busca de sentido, Herder, 2013
Slater, Lauren, Cuerdos entre locos, Alba editorial, 2006
Ressler, Robert K, Dentro del monstruo, Alba editorial, 2010
Kubler-Ross, Elisabeth, La rueda de la vida, Zeta bolsillo, 2008
Wiseman, Richard, Rarología, Temas de Hoy, 2009
Sacks, Oliver, Los ojos de la mente, Anagrama, 2011
Gigerenzer, Gerd, Decisiones instintivas, Ariel, 2008
Luca de Tena, T, Los renglones torcidos de Dios, Planeta, 2005
Watzlawick, P., El arte de amargarse la vida, Herder, 2013
Watzlawick, P., Lo malo de lo bueno, Herder, 1994
Porter, R., Breve historia de la locura, Turner, 2003
Rubia, F. J., El cerebro espiritual, Fragmenta, 2015
Colegio oficial de Psicologos, www.cop.es,
psicodoc.copmadrid.org/psicodoc.htm,
www.psiquiatria.com/,
(http://peliculassobrepsicologia.blogspot.com.es/,

Recomendacións
Materias que continúan o temario
Enfermaría en saúde mental/V52G140V01305
Materias que se recomenda cursar simultáneamente
Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica: Bioquímica				
Materia	Bioquímica: Bioquímica			
Código	V52G140V01103			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Diz Chaves, Yolanda María			
Profesorado	Diz Chaves, Yolanda María			
Correo-e	yolandadiz@uvigo.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	A Bioquímica é unha materia de formación básica no grao en Enfermería, cuxo obxectivo principal é proporcionar unha visión xeral da estrutura e función das biomoléculas no corpo humano, así como o estudo do metabolismo humano e a súa regulación.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CE1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.	• saber
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Saber as propiedades estruturais e funcionais das biomoleculas e o seu metabolismo con vistas a o exercicio da enfermaria.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9

Saber distinguir o proceso de xeración, almacenamento e utilización da enerxía metabólica.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Ser capaz de distinguir os sistemas moleculares e os procesos implicados no almacenamento, replicación e expresión da información xenética.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Saber comprender os cambios moleculares asociados a distintas situacións fisiológicas e patolóxicas	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos	
Tema	
SECCIÓN I. INTRODUCIÓN Á BIOQUÍMICA TEMA 1. DEFINICIÓN DE BIOQUÍMICA E BIOLOXÍA MOLECULAR.	Definición e obxectivos de Bioquímica e Bioloxía Molecular. Desenvolvemento Histórico e perspectiva actual. Relación da Bioquímica con outras ciencias
TEMA 2. BIOELEMENTOS e BIOMOLÉCULAS	Elementos primarios, secundarios e oligoelementos. A auga: estrutura molecular e propiedades como disolvente. Produto iónico da auga: concepto de pH. Ácidos e bases en disolución. Ecuación de Henderson-Hasselbach. Amortiguadores: importancia biolóxica

SECCIÓN II. BIOQUÍMICA ESTRUTURAL	Estrutura e clasificación de aminoácidos. .Estereoquímica dos aminoácidos .Propiedades acedo-base dos aminoácidos. Derivados de interese biolóxico. Enlace Peptídico.
TEMA 3. AMINOÁCIDOS E PÉPTIDOS	
TEMA 4. PROTEÍNAS	Clasificación das proteínas. Estrutura Primaria. Estrutura Secundaria: hélice alfa; e folla encartada beta;. Estruturas supersecundarias. Estrutura terciaria e cuaternaria. Desnaturalización de proteínas. Proteínas de importancia biolóxica
TEMA 5. CARBOHIDRATOS	Características xerais, nomenclatura e clasificación dos carbohidratos. Actividade óptica e isomerías. Estruturas cíclicas. Conformacions espaciais. Osas de interese biolóxico e derivado. Enlace glicosídico. Oligósidos e poliósidos de interese biolóxico. Heterósidos
TEMA 6. LÍPIDOS	Propiedades e importancia biolóxica dos lípidos. Clasificación xeral. Ácidos grasos. Lípidos simples: triacilgliceroles. Lípidos complexos: fosfoacilgliceroles e esfingolípidos. Derivados isoprenoides. Colesterol e derivados. Derivados do ácido araquidónico
TEMA 7. ÁCIDOS NUCLEICOS.	Composición de nucleósidos e nucleótidos. Nucleótidos de importancia biolóxica. Oligonucleótidos e polinucleótidos. Ácido desoxirribonucleico. Ácidos ribonucleicos
TEMA 8. VITAMINAS E HORMONAS	Vitaminas hidrosolubles. Coenzimas. Vitaminas liposolubles. Estrutura química das hormonas.Clasificación das hormonas
TEMA 9. INTRODUCIÓN ÁS ENZIMAS.	Concepto de encima. Clasificación. Cofactores. Centro activo. Formas moleculares. Complexos multienzimáticos. Encimas multifuncionais. Medida de actividade encimática
TEMA 10. CINÉTICA ENZIMATICA	Velocidade e orde dunha reacción. Catálisis encimática. Factores que afectan á *catálisis encimática. Cinética de reaccións cun substrato. Ecuación de Michaelis-Menten. Cinética de reaccións con máis substrato. Modulación da actividade encimática. Alosterismo
SECCIÓN III. METABOLISMO ENERXÉTICO	Vías Metabólicas. Fontes de enerxía biolóxica. Ciclos do carbono e do osíxeno. Regulación do metabolismo. Termodinámica dos procesos metabólicos. Variación de enerxía libre nas reaccións de osíxeno-redución.
TEMA 11. INTRODUCIÓN AO METABOLISMO	Reaccións metabólicas axustadas. Compostos de elevada enerxía de hidrólisis. O ATP como moeda enerxética
TEMA 12. MITOCONDRIAS E MEMBRANAS BIOLÓXICAS	Propiedades e función das mitocondriais
TEMA 13. METABOLISMO DOS HIDRATOS DE CARBONO	Dixestión dos glúcidos. Glucolise. Interconversión glucídica de fructosa, galactosa e manosa. Fermentacións. Ruta das pentosas fosfato.
TEMA 14. VIAS CENTRAIS DO METABOLISMO INTERMEDIARIO	Gluconeoxénesis. Regulación do metabolismo da glicosa. Metabolismo do glucóxeno e a súa regulación
TEMA 15. METABOLISMO DOS LÍPIDOS	Formación de Acetil CoA: complexo piruvato quinasa. Ciclo do ácido cítrico. Reaccións anapleróticas. Lanzadeiras. Cadea respiratoria transportadora de electróns. Fosforilación oxidativa
TEMA 16. METABOLISMO DOS AMINOÁCIDOS E DAS PROTEÍNAS	Dixestión e absorción intestinal dos lípidos. oxidación dos ácidos grasos. Cetoxénesis. Biosíntesis dos ácidos grasos. Biosíntesis dos triacilgliceroles e fosfoacilgliceroles. Metabolismo do colesterol. Metabolismo das lipoproteínas
TEMA 17: METABOLISMO DOS NUCLEÓTIDOS	Proteolisis. Catabolismo dos aminoácidos: transaminación, desaminación oxidativa e descarboxilación. Excreción do ion amonio. Ciclo da urea. Degradación do esqueleto carbonado de aminoácidos. *Asimilación biolóxica do nitróxeno. Biosíntesis de *aminoácidos
	Degradación dos ácidos nucleicos. Metabolismo dos nucleótidos de purina. Metabolismo dos nucleótidos de pirimidina. Rutas de novo e de recuperación

SECCIÓN IV. INFORMACIÓN XENÉTICA	Biosíntesis de DNA: replicación. Reparación do DNA. Biosíntesis do mRNA: transcrición. Regulación da transcrición. Modificacións postranscripcionales
TEMA 18. TRANSMISIÓN DA INFORMACIÓN XENÉTICA	Código xenético. Biosíntese de proteínas. Regulación da tradución.
TEMA 19. EXPRESIÓN DA INFORMACIÓN XENÉTICA	Modificacións postraduccionais

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	42	84	126
Seminario	8	16	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Descrición: Clases expositivas con explicacións dos conceptos teóricos. Propósito: Transmitir os contidos da materia motivando ao alumnado á reflexión, facilitándolle o descubrimiento das relacións entre diversos conceptos e formarlle unha mentalidade crítica.
Seminario	Contextualización das alteracións bioquímicas na patoloxía. Aplicando coñecementos bioquímicos en enfermaría Unha vez elixido o tema, este asignarase a un ou dous alumnos. Tras a preparación, o tema é presentado polo alumno encargado, ante un número reducido de compañeiros e o profesor, xunto cos que se discutirán as dúbidas e opinións sobre o tema exposto.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Aclaración de dúbidas do alumnado
Lección maxistral	Aclaración de dúbidas do alumnado

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Durante os seminarios trataranse casos clínicos reais. O traballo realizado nos mesmos evaluarase a partir do informe entregado e da exposición oral realizada que será pública. A porcentaxe sobre a calificación final será dun 20%. Na exposición oral teránse en conta as habilidades de comunicación do alumnado mediante linguaxe verbal (uso adecuado do vocabulario, fluidez verbal, entonación, etc.) e non verbal (dinamismo corporal, movementos das mans, mirada, etc), a calidade da presentación utilizada (contidos, redacción, presentación, etc.) e a capacidade de reacción ás preguntas realizadas tras a exposición, no caso de habelas. É imprescindible obter unha nota mínima dun 5,0 sobre 10 para poder ponderar co resto de apartados.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Lección maxistral	Clases teóricas, utilizando todos os medios audiovisuais e de apoio disponibles no centro. É imprescindible obter unha nota mínima dun 5,0 sobre 10 para poder ponderar co resto de apartados.	80	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE1 CT2 CT3 CT9 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación da aprendizaxe da lección maxistral realizarase mediante un exame escrito que poderá incluír preguntas tipo test (predominante) e/ou preguntas curtas. Este exame será de carácter anual e a data *predeterminada polo centro.

Terase en conta tanto a asistencia como a participación activa nas sesións teóricas e seminarios.

O sistema de cualificacións finais expresarase numericamente, de acordo ao disposto no *art. 5 do Real Decreto 1125/2003, de 5 de setembro (BOE 18 de setembro), polo que se establece o Sistema Europeo de Créditos e o Sistema de Cualificacións nas titulacións universitarias de carácter oficial e a súa validez en todo o territorio nacional. A cualificación global corresponderá á puntuación ponderada dos diferentes aspectos (que deberán estar aprobados para poder ser ponderados) e actividades que integran o sistema de avaliación. Os criterios superados serán gardados até a seguinte convocatoria do mesmo curso, pero perderanse ao pasar ao curso seguinte.

Máis información de como leva a cabo a cualificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa ponderación na plataforma FAITIC. La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar se encuentra en la siguiente dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Feduchi E., Bioquímica esencial, 2º, Editorial Panamericana, 2015,

González Hernández A, Principios de bioquímica clínica y patología molecular, 2º, Editorial Elsevier Saunders., 2014,

Herrera E., Ramos MP., Roca P., Viana M., Bioquímica Básica., Editorial Elsevier Saunders., 2014,

Bibliografía Complementaria

Baynes JW., Dominiczak MH., Bioquímica Médica, 4ª, Editorial Elsevier Saunders., 2015,

RA Harvey, PC Champe, bioquimica, 3º, Lippincott's Illustrated Reviews, 2008,

Alberts y otros, Biología molecular de la célula, 5º, Omega, 2010,

Mathews, Christopher K., Van Holde K.E., Ahren Kevin G, Bioquímica, 3ª, Editorial Addison Wesley, 2002,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104
Psicoloxía: Psicoloxía/V52G140V01102

Outros comentarios

A Bioquímica é unha materia de formación básica no Grao en Enfermaría, que ten como obxectivo principal proporcionar unha visión xeral da estrutura e función das biomoléculas no corpo humano, así coma o estudo do metabolismo humano e a súa regulación.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría comunitaria I				
Materia	Enfermaría comunitaria I			
Código	V52G140V01104			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	del Campo Pérez, Victor			
Profesorado	del Campo Pérez, Victor			
Correo-e	victor.delcampo.perez@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O estudo desta materia permitirá identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas da contorna			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber • Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber facer • Saber estar / ser
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• Saber estar / ser
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber facer • Saber estar / ser
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• saber facer • Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• Saber estar / ser
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade	• saber
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos	• saber • saber facer
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade	
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde	• saber • saber facer
CE27	Formar e informar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte	
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser

CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber • Saber estar / ser
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• saber facer • Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de manexar o concepto de saúde-enfermidade e de apllicar nocións de Demografia sanitaria.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG3 CG8 CG9 CG10 CG11 CG16 CG17 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Ser capaz de aplicar o Metodo epidemioloxico e os Modelos causais	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG3 CG8 CG9 CG10 CG11 CG16 CG17 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
TEMA1. CONCEPTO DE SAÚDE E ENFERMIDADE	1.1 Concepto ecolóxico. 1.2 Determinantes de saúde 1.3 Niveis de prevención 1.4 Saúde comunitaria 1.5 Enfermaría de saúde publica
TEMA 2.EPIDEMIOLOXIA	2.1 Marco conceptual e evolución historica 2.2 Método epidemiolóxico 2.3 Estudos epidemiolóxicos 2.3.1 Estudos descritivos. 2.3.2 Estudos de cohortes e caso-control. 2.3.4 Estudos experimentais: ensaio clínico. 2.3.5 Estudos de probas *diagnósticas. 2.4 Teoria da causalidade. Modelos causaIS 2.5 Medidas de frecuencia de enfermidade: incidencia e prevalencia. 2.6. Medidas de efecto e medidas de impacto.
TEMA 3. DEMOGRAFÍA SANITARIA	3.1 Concepto. 3.2 Demografía estática. 3.3 Movementos demográficos.
TEMA 4. SAÚDE AMBIENTAL E *ECOLOGIA	1. Augas de consumo. 2. Augas residuais. 3. Residuos sólidos. 4. Contaminación ambiental.

TEMA 5. EPIDEMIOLOXIA DAS ENFERMIDADES TRANSMISIBLES	5.1 Bacterias 5.1.1 Morfoloxía, fisioloxía e clasificación. 5.1.2 Bacterias *gram (+) e *gram (-). 5.1.3 *Micobacterias e outras bacterias. 5.2 Os virus 5.2.1 Morfoloxía, fisioloxía e clasificación. 5.3 Outros patóxenos 5.3.1 Parásitos. 5.3.2. Priones. 5.4 Esterilización

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	8	14	22
Lección maxistral	40	84	124
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates, etc., realizados por relatores de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a realizar polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	De forma personalizada ou mediante email
Eventos científicos	De forma personalizada ou mediante email
Seminario	De forma personalizada ou mediante email

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Asistencia e *participacion nas diferentes actividades que leven a cabo. Inclúen traballos realizados sobre as materias da materia, presentados ou non de forma oral.	30	
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas con respostas *multiples	70	

Outros comentarios sobre a Avaliación

CONSULTAS.

Os alumnos poden facer as consultas persoalmente durante as titorías ou por correo electrónico na seguinte dirección: HYPERLINK "mailto:victor.delcampo.perez@sergas.es" victor.delcampo.perez@sergas.es

METODOLOXÍA:

As actividades docentes realizaranse a través de clases teóricas e seminarios específicos sobre técnicas demográficas ou epidemiolóxicas.

EXAMES:

Considerarase de especial importancia na avaliación do alumno, a participación en clase.

A avaliación e conseguinte cualificación do alumno levarase a cabo mediante o sistema de avaliación global por curso, integrándose nesta avaliación a participación en clase, os traballos monográficos de os houber e as notas dos exames.

Ao remate do curso académico realizarase un Exame Final para todos os alumnos.

O exame farase por escrito e constará de preguntas de elección múltiple. Cada pregunta conterá cinco opcións distintas, das cales só unha será correcta. Cada pregunta ben contestada suma 1 punto. Por cada pregunta mal contestada anularase o valor de 1/3 dunha ben contestada. As preguntas non contestadas nin suman nin restan.

Nos exames de preguntas de elección múltiple (test), os alumnos deben contestar as preguntas nas cuadrículas de resposta, e non se avaliará ningún tipo de resposta nin comentario no resto do exame.

Debido á dificultade que supón ser equitativo para todos os alumnos na resolución das dúbidas formuladas nos exames, máxime cando os alumnos se reparten en varias aulas, non se responderán as cuestións formuladas durante os exames, senón despois dos mesmos, na revisión.

>Na convocatoria de xullo farase un examen do mismo tipo que o descrito previamente. Para a cualificación final desta convocatoria sumarase a nota do examen (60%) e a dos seminarios feitos durante o curso (40%). La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar se encuentra en la siguiente dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

pagina web INE y IGE,
Pagina web saude publica conselleria sanidade,
Navarro, Salud Publica, Salvat
Piedrola, Medicina Preventiva y Salud Publica, McGraw-Hill
Sanchez Moreno, Enfermeria comunitaria, McGraw-Hill
Mandell, Enfermedades infecciosas,
de la Rosa, Microbiología CC de la Salud, 3ª Edición, Elsevier

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría comunitaria II/V52G140V01206

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Psicoloxía: Psicoloxía/V52G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Fisioloxía				
Materia	Fisioloxía: Fisioloxía			
Código	V52G140V01105			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	González Oya, Jacinto Luis			
Profesorado	Bravo Amaro, Marisol González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	jacinto.luis.gonzalez.oya@sergas.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia de Fisioloxía Humana baséase no estudo das funcións que rexen o noso organismo. O corpo está formado por células, estas á súa vez forman tecidos, os tecidos á súa vez forman órganos, estes forman aparellos e, á súa vez estes compoñen os sistemas que manteñen o corpo vivo. Será o estudo de cada un destes niveis, e a súa relación entre si, o que servirá de base á hora de estruturar a materia. Por iso, o obxectivo xeral que se lle solicita ao alumno é: Coñecer e identificar as funcións das principais estruturas que compoñen o corpo humano, así como a súa relación con estruturas afíns.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CE1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.	• saber • saber facer
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.	
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer • Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de comprender cal é a función normal dos distintos aparellos e sistemas do organismo normal	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Ser capaz de adquirir os coñecementos fundamentais sobre os mecanismos que regulan as funcións dos distintos órganos e sistemas	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE1 CE9 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos	
Tema	
1/ Introdución á fisioloxía.	Introduccion a fisioloxía
2/ Fisioloxía celular e histolóxica e sistema inmune.	FUNCIÓNS DE MEMBRANA *PLASMÁTICA TIPOS DE TRANSPORTE DE MEMBRANA DIVISIÓN CELULAR
3/ Fisioloxía renal e líquidos corporais.	FUNCIÓN RENAL FILTRACIÓN *REABSORCIÓN *SECRECIÓN REGULACIÓN DO VOLUME *URINARIO FORMACIÓN DOS OURIÑOS
4/ Fisioloxía sanguínea e cardiovascular.	XENERALIDADES *HEMOSTASIA E *COAGULACIÓN GRUPOS SANGUÍNEOS
5/ Fisioloxía respiratoria.	VENTILACIÓN PULMONAR VOLUMES E CAPACIDADES INTERCAMBIO *GASEOSO TRANSPORTE *GASEOSO REGULACIÓN DA RESPIRACIÓN ENVELLECEMENTO DO APARELLO RESPIRATORIO
6/ Fisioloxía dixestiva.	INXESTIÓN *SECRECIÓN PROPULSIÓN DIXESTIÓN ABSORCIÓN *DEFECACIÓN MECANISMOS REGULADORES DA *SECRECIÓN E DA DIXESTIÓN HORMONAS DIXESTIVAS ENVELLECEMENTO DO APARELLO DIXESTIVO
7/ Fisioloxía *endocrina.	XENERALIDADES HORMONAS: *SECRECIÓN E REGULACIÓN EN: *HIPOTÁLAMO *HIPÓFISIS *TIROIDES *PARATIROIDES *SUPRARRENALES *GÓNADAS PÁNCREAS *ENDOCRINO

8/ Fisioloxía do aparello locomotor.	FUNCIÓNS DO ÓSO FUNCIONES DO MÚSCULO FUNCIONES ARTICULARES TIPOS DE MOVEMENTOS ARTICULARES *PROPIOCEPCIÓN
9/ *Neurofisiología.	*FISIOLOGIA DAS CÉLULAS DO SISTEMA NERVIOSO *FISIOLOGIA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL *FISIOLOGIA DO SISTEMA NERVIOSO *PERIFERICO

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	70	120	190
Seminario	8	27	35

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas con explicacións dos conceptos teóricos.
Seminario	Sesións con vídeos que mostran a fisioloxía cardiovascular. Sesións nas cales o alumno/a expón co seu grupo de traballo un tema en profundidade, suxeito a debate.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, en las tutorías o a través del correo.
Lección maxistral	En clase, en las tutorías o a través del correo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Avaliación continua en todos os seminarios.	20	
Lección maxistral	Avaliación global do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias e coñecementos.	80	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Alumnado matriculado por primeira vez:
Examen: 80%.
Seminarios: 20%.
A non participación nos seminarios conlevará a perda da nota que xeneran éstos.

Alumnado matriculado por segunda o sucesivas veces:
Aqueles alumnos que no superaran a asignatura no curso(s) anterior(es) poderán elexir entre duas opcións:
1. Con evaluación contínua. Neste caso a evaluación será igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Examen:80%, Seminarios: 20%).
2. Con evaluación NON CONTÍNUA. Realizará un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou V/F) que, SUMADO Ó EXAME PRINCIPAL, PONDERARÁN EN TOTAL O 100 %, SEMPRE E CANDO TEÑAN SUPERADOS OS SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR(ES).

SEGUNDA CONVOCATORIA (EXAMEN DE JULIO):
1. CONTÍNUA: a avaliación do proceso de aprendizaxe farase en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. Estará basada en los siguientes porcentaxes: Examen: 80% (preguntas cortas/dibuxos, preguntas tipo test e preguntas de verdadeiro ou falso). Seminarios:20% (preguntas verbales ó alumnado o día dos seminarios coa nota correspondente).
As calificacións dos seminarios gárdanse ata a convocatoria de xullo, pero nunca poderán gardarse dun curso para outro.
2. NON CONTÍNUA: Igual que en la convocatoria de diciembre, es decir, un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou V/F) que, SUMADO Ó EXAME PRINCIPAL, PONDERARÁN EN TOTAL O 100 %, SEMPRE E CANDO TEÑAN SUPERADOS OS SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR(ES).

Mais información de como leva a cabo a cualificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa ponderación na plataforma FAITIC.

La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar se encuentra en la siguiente dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Thibodeau G. A y Patton K. T., Anatomía y fisiología, 9ª, Elsevier, 2016,

Tórtora G. J. y Derrickson, B., Principios de anatomía y fisiología, 15ª, Panamericana, 2018,

Stanfield, C. L., Principios de fisiología, 4ª, Pearson, 2011,

Costanzo, L. E., Fisiología, 5ª, Elsevier, 2014,

Mulroney, S. E, Netter. Fundamentos de fisiología, 2ª, Elsevier, 2016,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Prácticas clínicas I/V52G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Estatística: Estatística/V52G140V01106
Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107
Idioma moderno: Inglés técnico/V52G140V01108

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística: Estatística				
Materia	Estatística: Estatística			
Código	V52G140V01106			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro) Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Salgado Barreira, Ángel			
Profesorado	Salgado Barreira, Ángel Vilán Crespo, Luís			
Correo-e	angel.salgado.barreira@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	A Estatística xoga un papel fundamental no desenvolvemento da Ciencia, sendo un dos alicerces do método científico nas súas fases empírica e interpretativa. A variada natureza da investigación nas Ciencias da Saúde fai que a aplicación do método científico e as técnicas estatísticas resulten imprescindibles neste campo. Os profesionais sanitarios, e en particular o persoal de enfermaría, manexan habitualmente unha gran cantidade de datos (medicións de laboratorio, *antropométricas, informes sobre pacientes, ensaios clínicos, etc.) que requiren un tratamento apropiado para que resulten realmente informativos e de utilidade. Neste escenario, os métodos estatísticos permiten resumir, analizar e avaliar esta información facilitando e apoiando cientificamente a toma de decisións.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber • Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• Saber estar / ser
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer • Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Saber identificar, expor e resolver un problema estatistíco. Coñecer os fundamentos da probabilidade e as medidas utilizadas para describir, resumir, comparar, e estimar a información	CB1 CB3 CB4 CB5 CG6 CG16 CT2 CT3 CT4 CT9 CT11
Ser capaz de adquirir elementos de xuizo crítico para valorar a sua utilización na resolución de problemas e toma de decisións nas Ciencias da Saúde	CB2 CB4 CG6 CG16 CE8 CT1 CT4 CT7
Ser capaz de aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados da saúde (TIC)	CB1 CG16 CE8 CT2 CT3

Contidos	
Tema	
Introducción a los métodos estadíticos	Introdución á estatística Estatística descritiva Inferencia estatística
Variables aleatorias.	Caso discreto Caso continuo
Analisé descritiva dun conxunto de datos	Estatística e Método científico en Ciencias da Saúde. Poboacións, Mostras e Variables. Estatísticos, gráficos e estudos descritivos.
Nocións básicas de probabilidade e modelos de distribucións	Tipos de sucesos e Probabilidade Distribución Poisson Distribución Binomial Distribución Normal
Introducción as técnicas de inferencia estatística	Plantexamento dos problemas de estimación puntual e estimación de rexións de confianza Contrastes de hipóteses estatísticas
Series estatísticas de dous caracteres	Regresión Correlación lineal
Fundamentos das tecnoloxías da información e da comunicación en ciencias da saude	Redes de computación Tecnoloxías para o tratamento da información As tecnoloxías da información e da comunicación en ciencias da saúde Seguridade e privacidade da información en ciencias da saúde. Manexo de datos clínicos.
Uso e manexo das tecnoloxías para o tratamento da información.	As ferramentas informáticas de maior difusión. As solucións das aplicacións baseadas na web. Natureza da información electrónica. Rexistro, organización, tratamento e intercambio de datos empregando solucións baseadas no computador. Elaborar, publicar e compartir documentos mediante ferramentas On-line dispoñibles na Internet. Seguridade e privacidade da información en Ciencias da Saúde. Manexo de datos clínicos.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	32	40	72
Estudo de casos	5	5	10
Resolución de problemas de forma autónoma	0	25	25
Seminario	8	8	16
Prácticas autónomas a través de TIC	2	17	19
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Práctica de laboratorio	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Estudo de casos	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Prácticas autónomas a través de TIC	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma FaiTic para que os alumnos poidan consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas de TIC. Dentro da plataforma FaiTIC está disponible o mail do profesorado para calquera dúbida.
Seminario	Durante os seminarios, nos que o grupo dividirase en catro subgrupos de non máis de 15 alumnos préstase unha atención personaliza do alumnado e da sua evolución.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas autónomas a través de TIC	Realizar todas as prácticas guiadas propostas, presentándoas no tempo e forma establecidos e estar cualificadas, todas elas, como aptas. Asistir e participar nas actividades presenciais mostrando actitude positiva en todo momento.	17	
Resolución de problemas de forma autónoma	Realizar todas as prácticas autónomas propostas, presentándoas no tempo e forma establecidos e estar cualificadas, todas elas, como aptas. Asistir e participar nas actividades presenciais mostrando actitude positiva en todo momento.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG6 CG16 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9

Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa combinadas con preguntas de resposta curta relacionadas cos contidos da materia. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades e responder brevemente ás cuestións expostas.	33	CB1 CB2 CB5 CG6 CT1 CT2 CT4 CT7 CT9 CT11
Práctica de laboratorio	Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver similares aos expostos nas prácticas propostas durante o curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos da materia. A superación desta proba poderá compensar a cualificación insuficiente da avaliación continua das actividades de carácter práctico.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG6 CG16 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

FORMATO DAS PROBAS

- Probas de resposta curta. Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa combinadas con preguntas de resposta curta relacionadas cos contidos dá materia. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades e responder brevemente ás cuestións formuladas. (nas preguntas tipo test, 3 mal poden restan o valor dunha ben)

- Probas prácticas, de execución. Probas de execución de tarefas reais e/ou simuladas. Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver semellantes aos presentados nas prácticas propostas durante ou curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica vos coñecementos adquiridos dá mesma.
AVALIACIÓN DE XULLOO procedemento de avaliación na convocatoria de Xullo será o mesmo co empleado na convocatoria de maio. Aos alumnos que teñan completadas as actividades de avaliación continuada durante as clases teórico-prácticas manteráselle esta nota na convocatoria de Xullo.
ALUMNOS QUE NON ASISTAN A CLASE E/OU NON LEVEN A CABO AS ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN CONTINUADAO alumnado que non completen a avaliación continuada terán dereito a presentarse os exames de maio e/ou xullo pero precisaran ter unha nota de 7 ou superior tanto na proba teórica como práctica para aprobar a materia.
CONVOCATORIA FIN DE GRADOO alumnado que o precise terá dereito a presentarse a convocatoria de fin de carreira (meses de outubro ou novembro). O formato desta proba será o mesmo que nas convocatorias de maio e xullo. A proba consistirá nunha parte teórica de preguntas test e de resposta curta e unha parte práctica de resolución de problemas.
DATAS DOS EXAMESA información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Francisca Ríus Díaz y Julia Warnberg, Bioestadística, 2ª, Paraninfo, 2014, España

Miguel A. Martínez-González, Bioestadística Amigable, 2ª, Diaz de Santos, 2009, España

Bibliografía Complementaria

J. Sentís, H. Pardell; E. Cobo; J. Canela, Bioestadística, 3ª, Elsevier Masson, 2003, España

Gail F. Dawson, MD, MS, Faaep, Interpretación fácil de la Bioestadística, 3ª, Elsevier Saunders, 2009, España

Argimon Pallas, José María y Jiménez Villa, Josep, Métodos de investigación clínica y epidemiológica, 2ª, Elsevier España, 2004, España

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Metodoloxía da investigación/V52G140V01401
Traballo de Fin de Grao/V52G140V01407

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de enfermaría				
Materia	Fundamentos de enfermaría			
Código	V52G140V01107			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Gómez Cantorna, Cristina			
Profesorado	Gómez Cantorna, Cristina			
Correo-e	cristina.gomez.cantorna@uvigo.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	O profesional de enfermaría deberá saber identificar, integrar, e relacionar o concepto de saúde e os coidados dende una perspectiva histórica, para comprender a evolución dos coidados de enfermaría. Comprender, dende unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina enfermera, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso do coidar, desenvolvendo os planes de coidados correspondentes. Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o bienestar, calidade e seguridade das persoas atendidas. Iniciar ao alumnado na metodoloxía do Proceso de Atención de Enfermaría (PAE) e nas taxonomías enfermeiras que na actualidade estánse a utilizar. E fomentar ao alumnado un espírito crítico e de integración para o traballo en equipo.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• Saber estar / ser
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber facer
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermería	• saber facer

CE16	Comprender dende unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de cuidar,desarrollando os plans de coidados correspondentes	• Saber estar / ser
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber facer
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	• saber • saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Saber as teorías e modelos da enfermaría	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Ser capaz de aplicar a metodoloxía científica no proceso de coidar.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG5 CG6 CG8 CG14 CG15 CG17 CE15 CE17 CE18 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos

Tema

MÓDULO IV: Principios que sustentan os coidados básicos. Técnicas e procedemientos que configuran os coidados básicos.	Tema 1: La unidad del paciente Tema 2: Tipos de cama hospitalaria Tema 3: Constantes vitales Tema 4: Administración de medicación Tema 5: Necesidades humanas y cuidados básicos, Respiración Tema 6: Necesidades humanas y cuidados básicos, Alimentación Tema 7: Necesidades humanas y cuidados básicos, Hidratación Tema 8: Necesidades humanas y cuidados básicos Eliminación Urinaria Tema 9: Necesidades humanas y cuidados básicos, Eliminación Intestinal Tema 10: Necesidades humanas y cuidados básicos, Movilidad/Actividad Tema 11: Necesidades humanas y cuidados básicos, Descanso y Sueño Tema 12: Necesidades humanas y cuidados básicos, Termorregulación Tema 13: Necesidades humanas y cuidados básicos, Higiene Tema 14: Necesidades humanas y cuidados básicos, Comunicación
MÓDULO I: Coidados dende unha perspectiva histórica.	Tema 1: Historia da enfermería. Tema 2: Os coidados enfermeiros a través dos tempos. Nacemento da enfermaría profesional.
MODULO II: Conceptos que configuran a disciplina enfermeira. Teorías e modelos de enfermaría.	Tema 1: Enfermaría profesional. Función da profesión de enfermeira. Tema 2: Modelos e teorías en enfermaría. Elementos fundamentais da disciplina enfermeira: persona, entorno, saúde, enfermaría. Tema 3: Modelos e coidados de enfermaría mais representativos. Tema 4: Modelo de necesidades de Virginia Henderson.
MÓDULO III: Aplicación da metodoloxía científica no proceso do coidar. Desenvolvemento dos planes de coidados correspondientes. O proceso enfermeiro para proporcionar benestar, confort, seguridade ás persoas atendidas. Patrones funcionais de saúde.	Tema 1: Proceso de Atención de Enfermaría. Metodoloxía científica e razoamento clínico Tema 2: Etapas do PAE (Proceso de Atención de Enfermaría) 2.1. Etapa de Valoración 2.2. Diagnósticos enfermeiros. Taxonomía NANDA 2.3. Planificación. Taxonomía NOC. Taxonomía NIC 2.4. Execución do plan de cuidados 2.5. Evaluación

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	39	47
Lección maxistral	70	108	178

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Seminario Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais coa adquisición doutras competencias académico-profesionais.
Lección maxistral	Lección maxistral Clases expositivas sobre contidos teóricos básicos. Directrices para realizar exercicios ou traballos que han de realizar os estudantes de forma colectiva.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Na clase, nas tutorías ou a través do correo
Seminario	Na clase, nas tutorías ou a través do correo

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Lección maxistral	A avaliación levarase a cabo de xeito continuo e global a través dos seguintes criterios e ferramentas: Exame teórico: valor máximo de 8 puntos, 80% da nota final. Consta de dúas partes: 1. Preguntas tipo Test: a proba consiste nunha proba de 34 preguntas de resposta única (A, B, C ou D). Tres preguntas incorrectas cancelan unha correcta (cada pregunta incorrecta -0.33). As respostas en branco non marcan. Marcarase cunha "X" cun bolígrafo azul a resposta que considera correcta no modelo, o resto de anotacións non serán valoradas. Valor de 3 puntos. 2. Preguntas curtas: o exame consiste nunha serie de preguntas curtas. Lerá o que se solicita en cada caso e manterase no espazo. Será corrixido o que estea no burato estimado para cada pregunta, o resto das anotacións non serán avaliadas. Valor de 5 puntos. Para superar a materia é necesario ter pasado a metade da nota de TEST (1,5 puntos) e a metade da nota de preguntas curtas (2,5 puntos), un 4 sobre 8 no exame teórico total. A puntuación obtida no exame teórico engadirase á puntuación correspondente ao Caso Clínico e Seminarios, sendo necesario para superar a materia obtendo un 5 sobre 10 (Exame + Seminarios).	80
Seminario	Seminarios: valor máximo de 2 puntos, valor na nota final do 20%. No desenvolvemento dos seminarios, o profesor explicará e propoñerá un caso clínico para que o alumnado resolva en grupos de 2 persoas, entregarase na data que o profesor solicite. Valorarase: -A estrutura, calidade do contido, partes do PAE, diagnósticos de enfermaría, bibliografía utilizada e presentación do caso clínico proposto polo profesor. -Penalización con -0.2 por non poñer os principais diagnósticos de enfermaría (diagnósticos que están no enunciado do caso clínico). -Facer diagnósticos a maiores con sentido, obteñen un resultado positivo. -Penalización con -0.2 se os diagnósticos de maiores non teñen sentido. -Penalización con -0.2 no caso de que falta algunha das seccións do PAE. A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Será penalizado con -0,2 por cada falta de asistencia aos seminarios. Valorarase o cumprimento dos horarios, a asistencia, a participación activa, o coñecemento, a actitude e as aptitudes do alumnado.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

CONSIDERACIÓNS XERAIS DE AVALIACIÓN

1. A asistencia a Seminarios é OBRIGATORIA, en caso de falta por forza maior, será debidamente xustificada. A falta de asistencia aos seminarios afectará á perda da nota que xeran os mesmos.

2. Para superar a materia será necesario aprobar o exame teórico para poder engadir a nota correspondente aos seminarios.

3. Valorarase a actitude, as achegas de interese, a participación, o traballo en equipo, o comportamento e respecto cara ao profesor e aos demais compañeiros, así como o cumprimento dos horarios.

4. Cando o alumno non participe na proba final escrita, consideraranse non presentados.

5. Na segunda proba de oportunidade (exames de xullo) manterase a nota obtida nos seminarios.

6. Xustificación das ausencias: Para que unha falla se considere xustificada, deberase presentar un documento ao profesor responsable da materia (nun prazo máximo de unha semana desde o día da ausencia), acreditando debidamente a causa da falla. Cando a ausencia se deba a unha actividade programada (por exemplo, unha cita médica) o alumno deberá comunicalo previamente ao profesor responsable para tratar de recuperar a falla a través dunha sesión alternativa (por exemplo, con outro grupo de seminarios).

7. A información relativa á data, hora e lugar do exame pódese atopar no seguinte enderezo web:

http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

A avaliación de Xullo estará baseada nos seguintes porcentaxes: examen 80%. Seminarios: 20%.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ALFARO-LEFEVRE, R., Aplicación del Proceso de Enfermería, 5ª, Elsevier, 2007, Elsevier

BERMAN, et al., Fundamentos de Enfermería, 9ª, Pearson, 2012, Pearson
BULECHEK, G., Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC)., 6ª, Elsevier, 2014, Elsevier
JOHNSON, M. et al., Interrelaciones NANDA, NIC e NOC: Diagnósticos enfermeros, Resultados e Intervenciones, 2ª, Harcourt-Mosby, 2007, Harcourt-Mosby
KOZIER & ERB, Fundamentos de enfermería, Volumen 1 y 2, Pearson, 2013, Pearson
MOORHEAD, S., Clasificación de resultados de enfermería (NOC). Medición de resultados en salud., 5ª, Elsevier, 2014, Elsevier
NANDA Internacional., Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación, Elsevier, 2015-2017, Elsevier
SMITH, S. F., Técnicas de enfermería clínica (de las técnicas básicas a las avanzadas), Pearson, 2009, Pearson
BENAVENT GARCÉS, M. et al., Fundamentos de Enfermaría, 2ª, Difusión Avances de Enfermaría, 2003, Difusión Avances de Enfermaría
GALARRETA S, MARTIN C., Enferpedia Técnicas y procedimientos de Enfermería, 1ª, Editorial Médica Panamericana, 2018, Editorial Médica Panamericana

Bibliografía Complementaria

BERMAN, et al., Fundamentos de Enfermería. Conceptos, proceso y práctica, 8ª, Pearson, 2008, Pearson
CARPENITO, L., Diagnóstico de Enfermería: aplicaciones a la práctica clínica, 9ª, Interamericana, 2002, Interamericana
FERNANDEZ FERRIN, C et al., Enfermería Fundamental., Masson, 2000, Masson
HENDERSON, V., La naturaleza de la Enfermería. Reflexsiones 25 años después., Masson, 1999, Masson
LUÍS RODRIGO, M. T., Los diagnósticos enfermeros: revisión crítica y guía práctica., 8ª, Masson, 2008, Masson
MARRINER TOMEY et al., Modelos y teorías en enfermería, 7ª, Mosby, 2011, Mosby
MARTÍNEZ MARTÍN, M et al., Historia de la Enfermería, 2ª, Elsevier, 2011, Elsevier
NIGHTINGALE, F, Notas sobre enfermería, Salvat, 1990, Salvat
POTTER, P. e PERRY, A., Fundamentos de Enfermería. (2 vol.), 5ª, Harcourt, 2001, Harcourt

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Estatística: Estatística/V52G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107
Idioma moderno: Inglés técnico/V52G140V01108

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104
Psicoloxía: Psicoloxía/V52G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Idioma moderno: Inglés técnico				
Materia	Idioma moderno: Inglés técnico			
Código	V52G140V01108			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Rostron , Anthony			
Profesorado	Rostron , Anthony			
Correo-e	ajrostron@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Curso enfocado a perfeccionar as destrezas de escritura cientificas en inglés, presentacións *cientificas en inglés, e aumentar coñecementos do sistema NHS e as súas pautas para poder aceder ao campo laboral en Inglaterra			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de entender, en inglés, conferencias simples, coloquios y charlas académicas sobre temas médicos o sanitarios	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG6 CG16 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Ser capaz de exponer presentaciones científicas en inglés con buen estilo	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG6 CG16 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos	
Tema	
1. Introducción á terminoloxía das ciencias da saúde. Expresión oral no *ambito sanitario.	1. Uso de *PowerPoint, linguaxe corporal, *entonación.
2. Análisis e comprensión de textos específicos. Realizar presentacións médicas avanzadas en inglés (con prácticas).	2. Presentar e entender presentacións con pouco texto.
3. Comprensión lectora. Saber redactar literatura *cientifica segundo as normas da AMA *Style *Guide 10*th Ed.	Conocer las reglas del AMA

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	52	0	52
Resolución de problemas de forma autónoma	0	97	97
Presentación	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Explicación do léxico científico e estruturas empregadas na linguaxe científica.
Resolución de problemas de forma autónoma	Hacer ejercicios on-line gramaticales.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Entrevista personal o con correo electrónico con el profesor
Resolución de problemas de forma autónoma	Entrevista personal o con correo electrónico con el profesor
Probas	Descrición
Presentación	Presentacion corta en inglés

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Asistencia e participación na clase.	20	
Presentación	Presentación	80	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Convocatoria de Julio: Misma evaluación que en la convocatoria previa.

>No caso de no poder asistir a clase, o alumno pode realizar tareas de examen on-line. Terá tres intentos para aproba-la proba. O mellor resultado será considerado como válido. A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Anthony Rostron, Archivos PDF con los contenidos del curso., 1,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Idioma moderno: Inglés técnico/V52G140V01108

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Introdución á enfermaría clínica				
Materia	Introdución á enfermaría clínica			
Código	V52G140V01201			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Vázquez Gallardo, Rafael			
Profesorado	Vázquez Gallardo, Rafael			
Correo-e	rafael.vazquez.gallardo@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é que o alumno adquira coñecementos xerais sobre o enfermar humano, antes da aprendizaxe pormenorizada das enfermidades que se adquirirá nas materias de Clínica. Estudaranse as potenciais causas de enfermidade, os mecanismo polos que actúan de forma nociva (patogenia) e os trastornos que se producen na función dos órganos e sistemas (fisiopatología). Tamén se introducirán os diferentes procedementos de enfermería e estudarase o soporte vital básico e avanzado.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer • Saber estar / ser
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• Saber estar / ser
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• Saber estar / ser
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• Saber estar / ser
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• saber facer
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• Saber estar / ser
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	• saber facer
CE2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.	• saber
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.	• saber

CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado	• saber • saber facer
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	• saber • saber facer
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases	• saber
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Saber as principais causas do enfermar humano (etioloxía) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patoxenia)	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG12 CG16 CE2 CE9 CE28 CE29 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semioloxía)	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG12 CE18
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnosticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas	CG6 CG14 CG15 CE2 CE9 CE13 CE28 CE29

Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios	CG9 CG14 CG17 CG18 CE2 CE9 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos	CE2 CE29 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
Tema 1. Causas de lesión celular	- Patoloxía do envellecemento - Patoloxía inducida por tóxicos - Patoloxía tumoral - Patoloxía da herdanza - Outras causas de lesión
Tema 2. Valoración e diagnóstico de signos e síntomas de enfermidade	- Dor. Tipos e características. A dor abdominal, torácico, cefalea e dor facial, lumbalxia. - Calafríos e febre - Síncope e convulsións - Vertixe - Alteracións da conciencia (confusión, estupor, coma) - Disnea - Tose e hemoptisis - Cianosis e ictericia - Edema. Ascitis - Náuseas e vómitos - Perda/ganancia de peso - Alteracións do hábito intestinal - Hemorraxias - Alteracións do ritmo cardíaco e da tensión arterial
Tema 3. Introducción a patoloxía	Recordo fisiolóxico e introducción a patoloxía - Aparello respiratorio - Aparello circulatorio - Aparello nefrourinario - Sistema endocrinolóxico
Tema 4. Valoración de enfermaría do paciente ambulatorio, ingresado e en urxencias	- Valoración xeral - *Anamnesis - Recordo da valoración de constantes vitais - Exploración física por órganos e sistemas
Tema 5. Electrocardiografía e outras técnicas afíns. Monitorización hemodinámica. Parada cardiorrespiratoria	- Seminario de interpretación ECG - Arritmias cardíacas de atención urxente - Monitorización

Tema 6. A obtención de mostras analíticas e o seu procesamento	- Mostras de sangue - Mostras de ouriños, feces, esputos - Aspirados - PAAF. Biopsias - Outras mostras biolóxicas menos frecuentes - Análises de laboratorio máis frecuentes con cada tipo de mostra
Tema 7. O paciente con traumatismo	- Mecanismos de lesión - Tipos de fracturas - Avaliación. *Monitorización - Traumatismo cranial - Traumatismo de medula *espinal e pescozo - Traumatismo torácico - Traumatismo abdominal - Traumatismo facial
Tema 8. Vendaxes, inmovilización e traslado de pacientes	- Xeneralidades de vendaxes: material, tipos, complicacións - Vendaxes de fixación - Vendaxes de compresión - Vendaxes de inmovilización - Vendaxe funcional - Taller de vendaxes - Traslado de pacientes intra e extrahospitalarios: transporte no hospital e a outro centro, ambulancias paramédicas, transporte aéreo, preparación do paciente
Tema 9. Material específico de asistencia prehospitalaria de urxencias	- A asistencia prehospitaria urxente - Respiradores de transporte - Material de monitorización - Material de transporte
Tema 10. Produtos sanitarios	- Definición - Clasificación - Normativa
Tema 11. Métodos complementarios diagnósticos	- Clasificación e descrición - Coidados - Complicacións

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	38	82	120
Seminario	4	12	16
Estudo de casos	3	3	6
Obradoiro	4	0	4
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades **manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Atención por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. persoalmente ou mediante email.

Obradoiro	Atención por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. persoalmente ou mediante email.
Lección maxistral	Atención por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. persoalmente ou mediante email.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	5	
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades **manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.	5	
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. A asistencia e atención activa valorará a calificación do alumno	10	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	20	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia	60	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para a evaluación de xullo gardarase a nota de seminarios, obradoiros e sesión maxistral.
Faráse una proba de resposta curta que puntuará o 80 % da nota final.
La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar se encuentra en la siguiente dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Brunner y Suddarth, Enfermería Médico-Quirúrgica, 12ª, 2013
Jamieson, Procedimientos de enfermería clínica, 5ª, 2008
Sheehy, Manual de urgencia de enfermería, 6ª, 2007
Morillo, Asistencia prehospitalaria urgente, 1ª, 2007
Swearingen, Manual de enfermería médico-quirúrgica, 6ª, 2008

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Ética e lexislación/V52G140V01202
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ética e lexislación				
Materia	Ética e lexislación			
Código	V52G140V01202			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Lojo Vicente, María Victoria			
Profesorado	Lojo Vicente, María Victoria			
Correo-e	maria.victoria.lojo.vicente@sergas.es			
Web	http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro			
Descrición xeral	Son múltiples os dilemas éticos que encontran os profesionali da enfermaría nas súas tarefas diarias. A través do desenvolvemento da materia pretendese que o estudiantado coñeza os criterios de índole ético e as disposicions de dereito positivo aplicables para que poidan exercer con responsabilidade a súa profesión. O estudiantado de enfermería deberá estar disposto á defensa da persoa no seu dereito á saúde, respectando a dignidade humana, sen discriminacions. Deben saber, que no exercicio da profesión adquiere o compromiso moral de contribuir ao benestar social no medio ambiente onde desenvolva o seu traballo, debendo estar en continua formación profesional, aberta aos avances científicos que contribuan á mellora da calidade de vida das persoas. Debe coñecer, que adquire cos seus actos unha responsabilidade profesional ante a persoa san ou enferma e ante a sociedade.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber • saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber • saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• saber • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• saber • Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber • Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• saber • Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• saber • Saber estar / ser
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• saber • saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	• saber

CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.	• Saber estar / ser
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.	• saber facer • Saber estar / ser
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o Código Ético e Deontolóxico da enfermaría española, inspirado no Código Europeo de Ética e Deontoloxía de Enfermaría	• saber
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia	• saber facer
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos pacientes en situación de enfermidade avanzada e/ou terminal	• saber
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir capacidades para aplicar os principios da bioetica e os valores eticos	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG4 CG7 CG8 CG12 CG15 CG18 CE11 CE12 CE48 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Ser capaz de realizar unha analise ética e deseñar e resolver casos	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG4 CG7 CG8 CG12 CG15 CG18 CE11 CE12 CE48 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
I.- ETICA E BIOETICA	1.1 Definición de ética e moral. 1.2 A Bioética e a súa fundamentación. 1.3 Principios éticos. 1.4 Ética no século XXI
II.- RELACIÓN DA ETICA CON OUTRAS FORMAS DO SABER	2.1 Ética e antrololoxía Ética e socioloxia. 2.2 Éticas contemporáneas: Relativismo Multiculturalismo Cosmopolitismo Humanismo Feminismo
III.- A BIOÉTICA NO EXERCICIO PROFESIONAL	3.1Código deontológico 3.2 Coidados ao final da vida 3.3 A Confidencialidade 3.4 Ética na prescripción 3.5 Obxeción de conciencia 3.6 Seguridad e ética: a dor 3.7 Os Comités de ética. 3.8 Os conflictos de interese

IV.- LEXISLACIÓN E ENFERMARIA	4.1 Lei 41/2002, de 14 de noviembre: dereitos e deberes dos pacientes. Consentimiento informado. 4.2 Lei de protección de datos. 4.3 Lei de saúde sexual e reprodutiva. 4.4 Lei General de sanidade 4.5 Ley 41/2002, de 14 de noviembre, básica reguladora da autonomía do paciente e de dereitos e obligacións en materia de información e documentación clínica 4.6 LEY 5/2015, de 26 de junio, de dereitos e garantías da dignidade das persoas enfermas terminais. 4.7Orden SSI/81/2017, de 19 de xaneiro, mediante o que se determinan pautas básicas destinadas a asegurar e protexer o dereito áa intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	37	64	101
Estudo de casos	8	4	12
Foros de discusión	2	8	10
Presentación	5	12	17
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5
Estudo de casos	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición, por parte do profesorado, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Bases teóricas e/ou directrices de resolución de casos. Exercicios ou proxectos a desenvolver polo estudantado.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso, real ou imaxinario, coa finalidade de interpretalo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Foros de discusión	Debates
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante a docente e grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou resultados dun exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	A atención personalizada será realizada a través do correo electrónico ou persoalmente
Lección maxistral	A atención personalizada será realizada a través do correo electrónico ou persoalmente
Estudo de casos	A atención personalizada será realizada a través do correo electrónico ou persoalmente

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentación	O alumnado presentará na aula un tema, durante 15 minutos, con apoio audivisual.	20	CE11 CE12 CE48 CE49 CE50 CE52
Lección maxistral	Participación nas sesións	10	CE11 CE12 CE48 CE49 CE50 CE52

Estudo de casos	Planteamento, discusión e resolución de casos	35	CE11 CE12 CE48 CE49 CE50 CE52
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas de avaliación consistentes en preguntas curtas relacionadas cos contidos da materia.	35	CE11 CE12 CE48 CE49 CE50 CE52

Outros comentarios sobre a Avaliación

O exame contará de dúas partes ben diferenciadas: 1) dúas preguntas curtas (35%) e resolución dun caso (35%). Para superar ó exame é necesario aprobar (mínimo 2,5 en cada parte) cada unha das dúas partes.
A participación é imprescindible para que se lle contabilice o 10% da nota. Esta porcentaxe só se sumará si se ten aprobado o exame.

A segunda convocatoria atópase nas mesmas condicións que a primeira.
A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

A.J Davis, Ética en enfermería, 2009, Triacastela
Lydia Feito, Ética y enfermeria, 2009, San Pablo
Diego Gracia, Introducción á Bioética, 1991, El Búo
Diego Gracia, Como arqueros al blanco, 2004, Triacastela
Diego Gracia, Procedimiento de decisión en ética clínica, 2007, Triacastela
Bibliosaude,
Adela Cortina, Etica de las profesiones, Mc Graw Hill, 1997, Mc Graw Hill
Pilar Antón Almenara, Comités de ética, Masson, 1997, Ética y legislación en enfermería
Javier Gafo, Códigos deontológicos y de enfermería, Universitas, 1994, Ética y legislación en enfermería
Ascensión Cambrón Infante, Funciones y limitaciones de las Comisiones nacionales de bioetica, Trotta, 1998, Bioetica, derecho y sociedad
Mª Pilar Arroyo, ëtica y deontología en enfermería, McGraw-Hill, 1997, Ética y legislación en enfermería
Segas, Bioética,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacoloxía e dietética				
Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	V52G140V01203			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Paradela Carreiro, Adolfo			
Profesorado	Paradela Carreiro, Adolfo Represas Carrera, Francisco Jesús			
Correo-e	adolfo.paradela.carreiro@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	Nesta materia estúdase farmacologia e dietetica			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• Saber estar / ser
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber facer
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• Saber estar / ser
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CE3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.	• saber
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	• saber facer
CE5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sás e con problemas de saúde ao largo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.	• saber • saber facer
CE6	Identificar nutrientes e alimentos onde se atopan	• saber
CE7	Identificar os problemas nutricionais de maior prevalenza e seleccionar as recomendacións dietéticas axeitadas	• saber
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios da súa autorización, uso e indicacións, así como os fundamentos *farmacodinámicos e *farmacocinéticos implicados.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE3 CE4 CE5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG9 CG10 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Ser capaz de aplicar os principios que rexen o uso racional e eficiente da *farmacoterapia.	CE4
Saber realizar pautas e indicacións saudables na poboación sa nas distintas etapas da vida, en función de idade e sexo.	CG11 CG15 CG17 CE8
Saber identificar as situacións de risco nutricional. Saber realizar intervencións nutricionais e establecer pautas e recomendacións na prevención ou tratamento da enfermidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE6 CE7 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos	
Tema	
1F. Conceptos básicos farmacoloxía e fármacos, principios e mecanismos xerais de acción dos fármacos	1F.1 Orixe dos medicamentos. 1F.2 Ensaios clínicos e produtos en fase de investigación. 1F.3 Fontes de información en farmacoloxía. Medicamento baseado na evidencia 1F.4 Consideracións bioéticas e económicas na farmacoterapia 1F.5 Farmacogenética e novas tendencias en farmacoloxía
2F. Introducción a Farmacocinética e farmacodinamia dos medicamentos	2F.1 Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, Distribución, Metabolismo. 2F.2 Eliminación. Implicacións clínicas. 2F.3 Fundamento da posología e do réxime posológico. 2F.4 Farmacodinamia dos medicamentos: mecanismos de acción dos fármacos, unión a receptores.

3.F. Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicacións clínicas.	3F.1 Principios xerais que rexen a absorción, distribución, metabolismo e eliminación dos medicamentos. 3F.2 Implicacións clínicas das alteracións na farmacocinética dos medicamentos
4F. Farmacodinamia dos medicamentos	4F.1 Principios xerais dá farmacodinamia dous medicamentos 4F.2 Mecanismos de acción dous fármacos, unión aos receptores. 4F.3 Implicacións clínicas dás alteracións dá farmacodinamia dous medicamentos
5.F. Fundamento da posología e do réxime posológico	5F.1 Modelos compartimentales 5F.2 Modelos matemáticos adaptados á administracion dunha dose única de fármaco. 5F.3 Administración repetida de fármacos. 5F.4 Expresión e manexo de concentracións en solucións de medicamentos 5F.5 Utilización de concentracións baseadas en molaridad e normalidade e ou seu significado biolóxico 5F.6 Cálculos posológicos 5F.7 Cálculos relativos á velocidade de administración de mesturas intravenosas
6F. Farmacoterapia en función dos problemas máis frecuentes	6F.1 Axentes antiinfecciosos inespecíficos: antisépticos. 6F.2 Antimicrobianos: Sulfonamidas, Quinolonas, Antibióticos beta-lactámicos, Macrólidos, Aminoglucósidos, Tetraciclinas, outros. 6F.3 Terapéutica das micosis. 6F.4 Terapéutica farmacolóxica da tuberculosis. 6F.5 Inmunoterapia: activa y pasiva. 6F.6 Terapéutica farmacolóxica dos desórdenes do crecimiento celular. 6F.7 Medicamentos utilizados en Anestesia. 6F.8 Medicamentos de acción neuropsíquica. 6F.9 Medicamentos contra o dor. 6F.10 Medicamentos do sistema cardio vascular. 6F.11 Hemostáticos y anticoagulantes. 6F.12 Medicamentos de acción sobre o aparello respiratorio. 6F.13 Medicamentos de acción sobre o aparello dixestivo. 6F.14 Medicamentos de acción sobre o metabolismo. 6F.15 Medicamentos de acción sobre enfermidades endocrinas. 6F.16 Equilibrio hidroelectrolítico e solucións IV que o modifican 6F.17 Nutrición parenteral
TEMARIO DE DIETETICA TEMA 1 Concetos xerais. TEMA 2 Nutrientes. TEMA 3 Digestión e metabolismo. TEMA 4 Concetos relacionados coa enerxía. TEMA 5 Tipos de nutrientes. TEMA 6 Alimentos. TEMA 7 Alimentación equilibrada. TEMA 8 Formas alternativas de nutrición. TEMA 9 Valoración da nutrición. TEMA 10 Desequilibrio nutricional. TEMA 11 Dietas terapéuticas. TEMA 12 Dietas nas exploraciones. TEMA 13 Nutrición artificial. TEMA 14 Hixiene alimentaria.	.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	55	110	165
Resolución de problemas	5	19	24
Seminario	5	10	15
Estudo de casos	8	13	21

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Lección maxistral	Nas sesións maxistrais o profesor exporá, de maneira detallada e estruturada, os temas reflectidos no programa da materia. Suxerirase ao alumnado, en función das súas preferencias, que profunde naqueles aspectos do programa que máis lle interesaron, para o que deberá manexar a bibliografía adecuada. Aplicable a Farmacoloxía: realizarase unha proba escrita de tipo preguntas longas. Aplicable a Dietética: realizarase unha proba de tipo test
Resolución de problemas	Aplicable a Farmacoloxía: Analizaranse aspectos cuantitativos inherentes á Farmacoloxía, tales como manexo de concentracións, cálculos posolóxicos, aplicacións dos conceptos de mol e equivalente aos sistemas biolóxicos, cálculo de velocidade de infusión, etc. Realizarase unha proba escrita
Seminario	Trataranse temas que durante o curso tivesen un especial interese para o alumnado, buscando a participación dos mesmos (como complemento ás sesións maxistrais).
Estudo de casos	Aplicable a Dietética: Realizaranse durante as sesións maxistrais, a medida que se desenvolvan os temas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada ao alumno farase nos horarios establecidos para o efecto no plan docente da materia
Resolución de problemas	A atención personalizada ao alumno farase nos horarios establecidos para o efecto no plan docente da materia
Seminario	.A atención personalizada ao alumno farase nos horarios establecidos para o efecto no plan docente da materia.
Estudo de casos	A atención personalizada ao alumno farase nos horarios establecidos para o efecto no plan docente da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Avaliarase mediante probas de resposta longa e/ou test. A cualificación será suspenso, aprobado, notable, sobresaliente ou M.H., co seu correspondente equivalencia numérica. A parte de farmacoloxía representa el 2/3 e a de dietética 1/3. Aplicable a dietética: Ao finalizar a asignatura realizarase un exame tipo test de 50 preguntas con catro opcións de resposta, sendo só unha válida. Este exame será obligatorio para todos alumnos/as e tendrá unha duración de 2 horas. O aprobado sitúase en 50 preguntas netas. Cada resposta errónea restará -0,33 puntos sobre a nota final. O examen tipo test representa o 100% da nota final da asignatura.	97	
Resolución de problemas	Aplicable a Farmacoloxía: Realizarase unha proba na que se exporán dous problemas. A cualificación será apto ou non apto. Para superar a parte de Farmacoloxía será necesario alcanzar a cualificación de apto neste apartado.	1	
Seminario	Evaluada co examen principal	1	
Estudo de casos	Aplicable a Dietética: evaluada co exame principal	1	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para aprobar a asignatura de farmacoloxía e dietética, será necesario ter superadas ambas partes (tanto a parte relativa á farmacologxa, como a relativa á dietética).

Aplicable a Farmacoloxía: Para superar a parte de farmacoloxía, os estudantes deberán alcanzar a calificación de apto no apartado de Resolución de problemas e/ou exercicios (condición necesaria), así como aprobar a parte teórica.

Aplicable a ambas: A asistencia ás clases non será valorada específicamente. As cualificacións obtenidas en cada parte da asignatura consérvanse so ata a convocatoria de xulio do mesmo curso. Os exámenes da convocatoria de xulio seguirán un planteamento análogo aos da convocatoria ordinaria.

A información relativa á data do exame, hora e lugar encóntranse na siguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia, ono seu defecto, nos cauces de información establecidos pola Escola Universitaria de Enfermería do Meixoeiro.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Castells Molina S, Hermández Pérez M., Farmacología en enfermería, 3ª, Elsevier

Lorenzo P, Moreno A, Leza JC, Lizasoain I, Moro MA, Velázquez. Farmacología Clínica, 18, Ed. Medica Panamericana

Laurence L. Brunton, John S. Lazo, Keith L. Parker., Goodman & Gilman. Las bases farmacológicas de la terapéutica, 12, Mcgraw-Hill Interamericana

Flórez J, Farmacología humana, 5, Elsevier España

Michael Adams, Norman Holland, Farmacología para enfermería, 2, Prentice hall de españa-Pearson

Base de datos del Consejo General de Colegios Oficiales de Farmacéuticos, https://botplusweb.portalfarma.com/,

Vademecum, http://www.vademecum.es/medicamentos-a_1,

Centro de Información online de Medicamentos de la AEMPS, http://www.aemps.gob.es/cima/fichasTecnicas.do?metodo=detalleForm,

Biblioteca Virtual del Sistema Sanitario Público Galego, http://www.sergas.es/MostrarContidos_Portais.aspx?IdPaxina=60600&Idioma=es,

EMA (European Medicines Agency), http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/medicines/landing/epar_search.jsp&mid=WC0b01ac058001d124,

Biblioteca Cochrane Plus, http://www.update-software.com/clibplus/clibplus.asp,

Sitio web Fisterra, http://www.fisterra.com/,

P. Cervera; J. Clapés; R. Rigolfas, Alimentación y dietoterapia, 4ª, McGraw-Hill. Interamericana

Aranceta J, Serra L., Guía de alimentos funcioanales, Sociedad Española de Nutrición Comunitaria (SENC).

Botella F, Apoyo Nutricional en el Paciente Oncológico, Ene Ediciones SL

Gómez L, Pinillos S, Guía pediátrica para la administración de fármacos por sonda de alimentación (2008), Elsevier España S.L.

Coordinación: Dra. Mercè Planas, Valoración nutricional en el anciano. Recomendaciones prácticas de los expertos en geriatría y nutrición, Galénitas-Nigra Trea

M León Sanz; S. Celaya Pérez, Manual de Recomendaciones Nutricionales al Alta Hospitalaria, 1ª, Novartis Consumer Health S.A.

Estrategia NAOS. MSC, http://www.naos.aesan.msssi.gob.es/,

Federación Española de Sociedades de Nutrición, Alimentación y Dietética, http://www.fesnad.org/,

Fundación dieta Mediterránea, http://dietamediterranea.com/,

Sociedad Española para el Estudio de la Obesidad, http://www.seedo.es/,

Salud desde la Alimentación, http://www.henufood.com/nutricion-salud/,

Asociación Española de Pediatría, http://www.aeped.es/,

The European Food Information Council, http://www.eufic.org/index/es/,

Sociedad de Nutrición y dietética de Galicia, http://www.sonudiga.org/,

Confederación de consumidores y usuarios, http://www.cecu.es/,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Ética e lexislación/V52G140V01202
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría clínica I				
Materia	Enfermaría clínica I			
Código	V52G140V01204			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Alonso Pérez, María del Mar			
Profesorado	Alonso Pérez, María del Mar			
Correo-e	mar.alonso.perez@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	A Enfermaría Clínica I, pertence ao módulo de Ciencias da Enfermaría. O estudo da Enfermaría Clínica I céntrase na resposta do paciente adulto ás alteracións reais ou potenciais na saúde. A variedade de necesidades asistenciais específicas de cada individuo convértea nunha área cambiante e desafiante da práctica de enfermaría. Para iso, impártense coñecementos sobre patoloxía, valoración física, probas diagnósticas, tratamento combinado e datos relativos aos ensinos (proporcionados ao paciente e a súa familia) e as diferentes estratexias de actuación que o persoal de enfermaría pode adoptar, dentro do marco da prevención, restablecemento ou adaptación, no proceso de saúde/ enfermidade, para buscar o maior nivel de independencia posible da persoa. Así mesmo impartiranse clases teórico-prácticas onde se ensinarán técnicas e procedementos que, posteriormente, xunto co descrito anteriormente, deberán realizar nas prácticas asistenciais que desenvolvesen ao longo da súa formación. Con esta información o alumnado será capaz de emitir diagnósticos de enfermaría e planificar intervencións específicas para cada paciente, baseándose no modelo conceptual de Virginia Henderson, os Patróns Funcionais de saúde de M. Gordon e a aplicación das taxonomías NANDA NIC NOC que se desenvolven en Fundamentos de Enfermaría no primeiro curso. Esta asignatura ten gran importancia para o futuro profesional de enfermaría, xa que a profesión enfermeira debe entender cáles son os valores, as necesidades e as expectativas cambiantes da sociedade e formarse para poder proporcionar uns coidados expertos e de óptima calidade.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• saber
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases	• saber
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación	• saber facer
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde	• saber • saber facer

CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• Saber estar / ser
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• saber
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de comprender os procesos que desencadenan as enfermidades no ámbito da patoloxía cirúrxica e médica.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG7 CG8 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e os problemas derivados das patoloxías más comunes dos diferentes aparatos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas pra proporcionar unha adecuada atención de enfermaría ás persoas con problemas médicos e cirúxicos.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/o problemas causados por a enfermidade procurando priorizar, planificando cuidados e participando na avaliación do plan de coidados.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
I INTRODUCIÓN Á ENFERMARÍA MEDICO CIRÚRXICA.	Pensamento crítico. Patróns funcionais de saúde. Aplicación de plans de coidados.
II TRASTORNOS DO EQUILIBRIO DE LÍQUIDOS, ELECTROLITOS E ACEDO-BASE.	Paciente con trastornos do equilibrio hídrico. - Déficit de volumen hídrico. - Exceso de volumen hídrico. Desequilibrio electrolítico. - Alteraciones no equilibrio do ión Na. - Alteraciones no equilibrio do ión K. Trastornos acidobásicos. - Acidosis. - Alcalosis. - Gasometría.

III O PACIENTE CON PROBLEMAS DE INTERCAMBIO GASEOSO.	Valoración da función respiratoria. Trastornos respiratorios superiores. Trastornos da ventilación. - Bronquite. - Neumonía. Trastornos do intercambio gaseoso. - Asma. - EPOC. Trastornos pleurais. - Derrame pleural. - Neumotórax. - Drenaxe torácico. Tuberculose. Oxigenoterapia.
IV PACIENTES CON ALTERACIÓNS CIRCULATORIAS E HEMATOLÓXICAS. SÍNDROME HEMORRÁXICO.	Alteracións eritrocitarias. - Anemias. - Eritrocitosis. Alteracións en leucocitos e texidos linfoides. - Leucemias. - Linfomas. Alteraciones plaquetarias e da coagulación. - Trombopenia. - Trombocitose. - Coagulación Intravascular Diseminada.
V PACIENTES CON ALTERACIÓNS CARDIOVASCULARES. SHOCK.	Valoración da función cardíaca. Enfermedade coronaria. - Isquemia miocárdica. - Anxina de peito. Trastornos cardíacos. - Insuficiencia cardíaca. - Cardiopatías inflamatorias. Hipertensión arterial. - Primaria. - Secundaria. Trastornos vasculares periféricos. - Trastornos arteriais. - Trastornos venosos. - Trastornos da circulación linfática. Shock. - Concepto e tipos. - Shock hipovolémico. - Mecanismos compensatorios do shock hipovolémico.
VI O PACIENTE CON ALTERACIÓNS TEGUMENTARIAS. INFLAMACIÓN. INFECCIÓN.	Valoración da piel. Lesións cutáneas primarias e secundarias. Queimaduras. Feridas agudas. - O proceso da cicatrización. Úlceras crónicas. - Etiología. - Clasificación. - Prevención. - Tratamiento. Cura en ambiente húmido. Control das infeccións.
VII ATENCION DE ENFERMARÍA AO PACIENTE CIRÚRXICO. DOLOR.	A intervención cirúrxica. Medicación intraoperatoria. O ambiente cirúrgico. Coidados do paciente, antes, durante e despois da intervención cirúrxica. O dolor post-operatorio. Drenaxes, tipos e cuidados. Complicacións: Prevención e tratamiento.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	60	110	170
Debate	6	0	6
Aprendizaxe baseado en proxectos	4	15	19
Obradoiro	8	12	20

Exame de preguntas obxectivas	4	6	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Desarrollo e exposición da temática ofertada por parte da profesora. O alumnado poderá participar, plantexando dudas acerca do tema en cuestión.
Debate	A profesora plantexará cuestións relacionadas coa temática tratada. O alumnado responderá a ditas cuesións de forma colectiva, expresando opinións, ideas ou solucións a ditas cuestións.
Aprendizaxe baseado en proxectos	A profesora plantexará unha serie de temas a tratar por parte dos alumnos, que deberán elixir un deles, para, posteriormente, en grupos de dous ou tres, desenrolar dito tema e expoñelo na clase, acompañados dunha presentación en power point que eles mismos elaboren.
Obradoiro	Actividade teórico-práctica, na que o alumnado poderá aplicar os conocimientos adquiridos nas clases teóricas, con resolución de problemas e casos, tanto na aula, de forma grupal, coma fóra dela, de forma individual. O contido destes obradoiros será: - Cura en ambiente húmido: os distintos tipos de apósitos, as súas indicacións e posibilidade de combinacións. - Espirometrías: técnica e interpretación. - Gasometrías: resolución de casos. - Elaboración de plans de coidados, aplicados a casos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumnado poderá presentar dudas ou problemas de forma individual, tanto presencialmente (luns e venres de 10 a 12 h), como a través do correo electrónico. A profesora establecerá a maneira máis idónea de solucionar as dudas plantexadas.
Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado poderá presentar dudas ou problemas de forma individual, tanto presencialmente (luns e venres de 10 a 12 h), como a través do correo electrónico. A profesora establecerá a maneira máis idónea de solucionar as dudas plantexadas.
Obradoiro	O alumnado poderá presentar dudas ou problemas de forma individual, tanto presencialmente (luns e venres de 10 a 12 h), como a través do correo electrónico. A profesora establecerá a maneira máis idónea de solucionar as dudas plantexadas.
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	Unha vez realizadas e postas en coñecemento do alumnado las valoraciones das avaliaciones, éstes podrán, de forma individual, realizar unha revisión de dichas valoraciones xunto coa profesora.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Aprendizaxe baseado en proxectos	Valoración da exposición do tema elixido. Terase en conta a calidade da presentación, a claridade da exposición e a bibliografía consultada para preparala. Esta proba puntuaráse de 1 a 10.	15	CB1 CB2 CB3 CB4 CT1 CT2 CT3 CT5 CT7 CT8 CT9 CT10

Obradoiro	Nas clases teórico-prácticas, realizaranse probas para determinar o grado de coñecemento, a través de exercicios individuais e de elaboración de plans de coidados en grupos de 2 ou 3 alumnos/as. As horas de obradoiro dividiranse en 4 clases, puntuándose de forma independente, cunha puntuación máxima de 25 puntos cada unha delas. É imprescindible a asistencia as mesmas para que poidan ser evaluadas.	20	CB1 CB2 CB3 CB5 CE29 CE30 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT8 CT9
Exame de preguntas obxectivas	Proba escrita, dividida en dúas seccións: - 25 preguntas curtas, cunha puntuación de 1 punto por cada unha delas acertada. Dita puntuación poderá ser dividida, segundo a fracción da misma que sexa respostada. - 40 preguntas tipo test, con 4 respostas posibles, sendo únicamente correcta unha delas. Cada resposta correcta sumará 1 punto. Cada resposta incorrecta restará 0.33 puntos, de forma que tres respostas incorrectas suporán a perda dun punto na calificación total da proba.	65	CB1 CB5 CE28 CT1 CT3 CT4 CT7 CT8

Outros comentarios sobre a Avaliación

Alumnado matriculado por primeira vez:
Examen: 80%.
Seminarios: 20%.
A non participación nos seminarios conlevará a perda da nota que xeneran éstos.

Alumnado matriculado por segunda o sucesivas veces:
Aqueles alumnos que no superaran a asignatura no curso(s) anterior(es) poderán elexir entre duas opcións:
1. Con evaluación contínua. Neste caso a evaluación será igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Examen:80%, Seminarios: 20%).
2. Con evaluación NON CONTÍNUA. Realizará un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou V/F) que, SUMADO Ó EXAME PRINCIPAL, PONDERARÁN EN TOTAL O 100 %, SEMPRE E CANDO TEÑAN SUPERADOS OS SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR(ES).

SEGUNDA CONVOCATORIA (EXAMEN DE JULIO):
1. CONTÍNUA: a avaliación do proceso de aprendizaxe farase en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. Estará basada en los siguientes porcentaxes: Examen: 80% (preguntas cortas/dibuxos, preguntas tipo test e preguntas de verdadeiro ou falso). Seminarios:20% (preguntas verbales ó alumnado o día dos seminarios coa nota correspondente).
As calificacións dos seminarios gárdanse ata a convocatoria de xullo, pero nunca poderán gardarse dun curso para outro.
2. NON CONTÍNUA: Igual que en la convocatoria de diciembre, es decir, un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou V/F) que, SUMADO Ó EXAME PRINCIPAL, PONDERARÁN EN TOTAL O 100 %, SEMPRE E CANDO TEÑAN SUPERADOS OS SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR(ES).

Máis información de como leva a cabo a cualificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa ponderación na plataforma FAITIC.

La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar se encuentra en la siguiente dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Lewis, Hagler, Bucher, Heitkemper, Hardin, Kwong and Roberts., GUÍA PRÁCTICA DE ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA: EVALUACIÓN Y ABORDAJE DE PROBLEMAS CLÍNICOS, 10ª Edición, Elsevier, 2018, Castellano
Morillo Rodríguez & Fernández Ayuso, ENFERMERÍA CLÍNICA I, 1ª, Elsevier, 2016, Castellano
Morillo Rodríguez & Fernández Ayuso, ENFERMERÍA CLÍNICA II, 1ª, Elsevier, 2016, Castellano
Hurst, Marlenne, ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA, Material Moderno, 2013, Castellano
Alfaro-LeFevre, Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería, 6ª Edición, Elsevier, 2016, Castellano
Le Mone; Burke., Pensamiento crítico en la asistencia del paciente. M.Q.E., 4ª, Volumen I y II año 2009, PEARSON, 2009,
Sandra F. Smith; Duell; Martín, Técnicas de Enfermería Clínica . DE LAS TÉCNICAS BÁSICAS A LAS AVANZADAS, 7ª , Volumen I y II año 2009, PEARSON, 2009,
NANDA Internacional, DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS. DEFINICIONES Y CLASIFICACIÓN, 2014-17, Elsevier, 2015, Castellano
Enfermería actual, Listado de diagnosticos NANDA,
Mundo Enfermero, NANDA- Gordon. DIAGNÓSTICOS NANDA SEGÚN DOMINIOS Y CLASES EN LA TAXONOMÍA II,
Enfermería actual, Actualización en enfermería. Dominios y clases,
Enfermería actual, NANDA-Virginia Henderson,
Enfermería actual, NOC Objetivos,
Enfermería actual, NIC Intervenciones,
Bibliosaude,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica II/V52G140V01205
Prácticas clínicas I/V52G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Ética e lexislación/V52G140V01202
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría clínica II				
Materia	Enfermaría clínica II			
Código	V52G140V01205			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Vázquez Gallardo, Rafael			
Profesorado	Vázquez Gallardo, Rafael			
Correo-e	rafael.vazquez.gallardo@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O obxectivo da materia ue o alumno adquira conocementos basicos sobre as principais patoloxia do temario (relacionadas cos problemas dixestivos, funci musculo-esqueletica, inmunitarios, neuroloxicos, visuais e auditivos. As patoloxia estudaranse desde o punto de vista enfermeiro, introducindo os diagnosticos de enfermaria que correspondan en cada caso cos seus principais coidados			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases	• saber
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber • saber facer
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación	• saber facer
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde	• saber facer
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de deseñar coidados nas principais enfirmidades relacionadas co aparello digestivo, locomotor, organos dos sentidos, sistema nervioso e inmunitario.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG7 CG8 CE28 CE29 CE30
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfirmidades sistemicas	CG7 CG8 CE31 CE32 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnosticos de enfarmeria e as actividades derivadas das patoloxias estudadas	CG7 CG8

Contidos	
Tema	
1. O paciente con problemas dixestivos	- Fisiopatología do aparello dixestivo - Valoración do paciente con problemas dixestivos - Alteracións da cavidade oral - Alteracións do esófago - Coidados de enfermaría ao pacientecon trastornos orais e esofágicos - Alteracións na cavidade gástrica - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos gástricos - Alteracións intestinais - Coidados a pacientes con trastornos intestinais - Alteracións do fígado e das vías biliares - Coidados a pacientes con trastornos hepatobiliares - Alteracións pancreáticas - Coidados a pacientes con trastornos pancreáticos
2. O paciente con enfermidades do aparello locomotor e enfermidades sistémicas	- Fisiopatoloxía do sistema musculoesquelético - Valoración das paciente - Alteracións articulares - Coidados de enfermaría a pacientes con problemas articulares, osteoporoses e osteomielitis - Lesións do membro superior e cintura escapular - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos do membro superior e cintura escapular - Lesións do membro inferior e cintura pélvica - Coidados de enfermería a pacientes con trastornos do membro inferior e cintura pélvica - Alteracións osteoarticulares que requiren cirurxía - Coidados na cirurxía osteoarticular - Esclerodermia e outras enfermidades do tecido conxuntivo - ELES. Miopatía inflamatorias. Amiloidosis

3. O paciente con problemas nos órganos dos sentidos	- Fisiopatoloxía do órgano da visión - Valoración do paciente con alteracións oftalmolóxicas - Problemas inflamatorios e infeccións oftalmológicas - Alteracións oftalmolóxicas que requiren cirurxía - Coidados de enfermaría nos problemas e cirurxía oftalmolóxica - Fisiopatoloxía de nariz, garganta e ouvido - Valoración e problemas xerais de pacientes con alteracións ORL - Coidados de enfermaría en pacientes con problemas e cirurxía ORL - Coidados de enfermaría nas urxencias ORL
4. O paciente con problemas neurolóxicos	- Fisiopatoloxia do sistema neurolóxico - Valoración do paciente con alteracións neurolóxicas - Cefalea - Alteracións do nivel de conciencia - Valoración do paciente inconsciente - Convulsións - Accidente cerebro-vascular - Trastornos neuromusculares. Enfermidades desmielinizantes - Infeccións do SNC - Polineuropatías e mononeuropatías - Enfermidades dos nervios craniais - Tumores do sistema nervioso - Demencia Coidados de enfermaría do paciente con problemas neurolóxicos
5. O paciente con problemas inmunitarios	- Bioloxía dos llinfocitos B e T - HLA e enfermidade - Mecanismo de posta en marcha da resposta inmunitaria - Reaccións inflamatorias de hipersensibilidad - Autoinmunidad - Inmunodeficiencias - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos inmunitarios
6. O paciente diabético	- Fisiopatoloxía e tipos de diabetes - Complicacións - Coidados de enfermería

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	40	80	120
Obradoiro	2	2	4
Seminario	8	14	22
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	personalizada e mediante email
Obradoiro	personalizada e mediante email
Seminario	personalizada e mediante email

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Asistencia e participaciónnasclases magistrales	10	

Obradoiro	Asistencia e actitude	5
Seminario	Asistencia e presentación de traballos relacionados	5
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	60

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación de Xullo: Gardaránse as notas correspondentes a asistencia, obradoiros e seminarios. Faráse una proba de resposta curta que suporá o 80 % da nota final. A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Lemone, Enfermería Médico-Quirúrgica, 4ª, 2009
Harrison, Principios de Medicina Interna, 19ª, 2015
Swearingen, Manual de enfermeríaMédico-Quirúrgica, 6ª, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas I/V52G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría comunitaria II/V52G140V01206
Xestión de enfermaría/V52G140V01207

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría comunitaria II				
Materia	Enfermaría comunitaria II			
Código	V52G140V01206			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	del Campo Pérez, Victor			
Profesorado	del Campo Pérez, Victor López Martínez, José Ramón			
Correo-e	victor.delcampo.perez@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O estudo desta materia permite adquirir os coñecementos sobre Epidemioloxia de enfermidades transmisibles e prevención *enf. crónicas, así como os principios de promoción e prevención da saúde			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber facer
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber facer • Saber estar / ser
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber facer
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• Saber estar / ser
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber • Saber estar / ser
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer

CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade	• saber facer • Saber estar / ser
CE20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar uncoidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade	• Saber estar / ser
CE21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional ha de desenvolver nun Equipo de Atención Primaria de Saúde	• saber
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade	• saber
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos	• saber • saber facer
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade	• saber facer
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde	• saber facer
CE27	Formar e informar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte	• Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de identificar as necesidades de saúde das poboacións e grupos de interese en saúde pública	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG4 CG6 CG8 CG9 CG10 CE19 CE20 CE21 CE24 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Saber aplicar intervenciones de formación para a saúde para contribuír a resolver problemas de saúde colectivos	CG3 CG5 CG9 CG11 CG15 CG16 CG17 CE22 CE23 CE25 CE27 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de realizar enquisas epidemiolóxicas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situacións desfavorables en relación coa saúde	CB1 CG3 CG6 CG8 CG11 CE23 CE26 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Contidos	
Tema	
Epidemioloxía das enfermidades transmisibles:	Concepto de enfermidade transmisible e infecciosa, enfermidades emerxentes. -Enfermidades transmisibles por vía aérea, dixestiva, por contacto, por zoonosis, enfermidades vectoriales, infeccións nosocomiales, boletíns epidemiolóxicos. Brotes epidémicos.
Epidemioloxía e prevención das enfermidades cónicas:	Estratexias de prevención. As enfermidades cardiovasculares. O cancro. Actividade física e saúde. Alimentación e saúde pública. Epidemioloxía e prevención da obesidade. Epidemioloxía e prevención dos accidentes. Saúde laboral.
Conceptos xerais e bases da Educación para a Saúde:	-O proceso ensino/aprendizaxe. A Educación como proceso *comunicativo. -Enfoques e modelos de EPS. -Planificación de programas e/ou actividades de EPS. -Métodos e medios de EPS. -EPS en grupos, dinámica de grupos. -Enfermaría *transcultural.
Principios xerais da Atención Primaria e Promoción da Saúde:	-Marco xeral da Atención Primaria. Antecedentes históricos. Marco legal. Reforma da Atención Primaria na Comunidade Autónoma de Galicia. O futuro da Atención Primaria. -Organización e funcionamento da Atención Primaria. O Equipo de Atención Primaria. Funcións e actividades de enfermaría dentro do equipo de Atención Primaria. -A consulta de enfermaría. Tipos e organización da consulta. Entrevista clínica. Axenda de enfermaría. -A Visita Domiciliaria. Etapas. Intervención familiar. Atención domiciliaria a pacientes inmobilizados e *teminales. Coidadores informais. A enfermaría de ligazón.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	16	9	25

Seminario	12	9	21
Lección maxistral	66	104	170
Exame de preguntas obxectivas	9	0	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atención personalizada co profesor ou mediante email
Seminario	Atención personalizada
Seminario	Atención en grupo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	30	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	70	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Proba de avaliación de resposta múltiple (tipo test) que se complementa coa valoración de seminarios previa.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Piédrola Gil, Medicina Preventiva y Salud Pública, 12º Edición, 2016, ELSEVIER-MASSON

Araceli García Suso, Enfermería Comunitaria. Bases teóricas., 1º Edición, Ediciones DAE (Grupo Paradigma)

Hernández. Aguado. Gil. Delgado. Bolumar, Manual de Epidemiología y Salud Pública. Para lincenciatura y Diplomaturas en Ciencias de la salud., 1º Edición, Editorial PANAMERICANA

Enrique Ramos Calero, Enfermería Comunitaria. Métodos y Técnicas, 1º Edición, Ediciones DAE (Grupo Paradigma)

Martin Zurro, Atención familiar y salud comunitaria, 1ª Edición, Elsevier, 2011,

José Ramón Martínez Rafael del Pino, Manual práctico de enfermería comunitaria, 1ª Edición, Elsevier, 2013,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203
Xestión de enfermaría/V52G140V01207

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104
Estatística: Estatística/V52G140V01106
Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión de enfermaría				
Materia	Xestión de enfermaría			
Código	V52G140V01207			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Álvarez Aragón, Francisco José			
Profesorado	Álvarez Aragón, Francisco José			
Correo-e	fjalvarez@povisa.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O propósito fundamental desta materia consiste en proporcionar aos futuros enfermeiros a formación necesaria que lles permita desenvolver actividades de xestión e administración nos servizos de saúde e utilizar os recursos con criterios de eficiencia. Identificar as características da xestión que se realiza como membro dunha empresa de saúde, sendo capaz de identificar e coñecer o produto sanitario, así como a carteira de servizos, o método de resolución de problemas e de toma de decisións, analizar os compoñentes dos procesos e describilos, explicar o concepto de calidade e seguridade así como as súas repercusións nunha empresa de servizos sanitarios, promovendo a avaliación da súa actividade e orientando as súas accións en función de obxectivos			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• saber facer • Saber estar / ser
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	• saber facer • Saber estar / ser
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CE45	Coñecer o Sistema Sanitario Español	• saber
CE46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados	• saber
CE47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos	• saber • Saber estar / ser
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o Código Ético e Deontolóxico da enfermaría española, inspirado no Código Europeo de Ética e Deontoloxía de Enfermaría	• saber
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de aplicar a politica de calidade asistencial e avaliacion da calidade dos servizos de enfermaria	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG12 CG13 CG15 CE45 CE46 CE47 CE48 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de analizar os entornos e politicas sanitarias mais significativas	CG13 CG15 CE46 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT8

Contidos	
Tema	
1. Proceso administrativo en los servicios de salud	- Introducción a la gestión de los Servicios de Enfermería. - Teorías administrativas clásicas. - Teorías administrativas de las Relaciones Humanas y Teorías Modernas. - El Proceso Administrativo: Etapas
2. Análisis de los entornos sanitarios	- Introducción a los sistemas de salud. - Tipos y clasificación de los sistemas de salud.
3. Politicas sanitarias: Central y autonómicas	- Sistema Nacional de Salud. - Sistema de Salud en Galicia
4. Politicas sanitarias mas significativas a nivel mundial	- Principales Sistemas de Salud en el mundo - Utilidad de los elementos teóricos y metodológicos de la disciplina enfermera en la gestión
5. Gestión de servicios de enfermería: Caracteristicas y procesos	- Gestión, Administración y Enfermería - La administración y el cuidado enfermero - La gestión por procesos en los servicios de enfermería - Dirección y Liderazgo en la Gestión
6. Concepto de calidad y seguridad	- Calidad en la atención sanitaria - La investigación científica como estrategia para garantizar la calidad
7. Politica de calidad asistencial y evaluación de la calidad de los servicios de enfermería	- Garantía de calidad de los cuidados enfermeros - Indicadores de calidad - Evaluación y control

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	20	30
Seminario	10	20	30
Presentación	40	30	70
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Traballo	0	15	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Faranse tutorias individualizadas via e-mail ou presenciais cando sexa necesario. Faranse atencións individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Lección maxistral	Faranse tutorias individualizadas via e-mail ou presenciais cando sexa necesario. Faranse atencións individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Presentación	Faranse tutorias individualizadas via e-mail ou presenciais cando sexa necesario. Faranse atencións individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Probas	Descrición
Traballo	Faranse tutorias individualizadas via e-mail ou presenciais cando sexa necesario. Faranse atencións individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Asistencia as exposicions por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.	20	
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	
Traballo	El alumno elaborará una serie de trabajos en relacíon con el temario. Se evalúa mediante la valoración de la comunicación, del contenido y de como respondan a las preguntas que le hagan sus compañeros y el profesor.	30	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Igual que la primera. En la segunda oportunidad deberá superar la parte pendiente de la primera. La asistencia se puntuará sólo en la primera.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Mompart MP. y Durán M., Administración y Gestión., 2001, Colección Enfermería 21. Paradigma

Ayuso D. y Grande R.F., La gestión de enfermería y los servicios generales en las organizaciones sanitarias, 2006, Díaz de Santos

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica II/V52G140V01205
Enfermaría comunitaria II/V52G140V01206
Prácticas clínicas I/V52G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS

Prácticas clínicas I

Materia	Prácticas clínicas I			
Código	V52G140V01208			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Alonso Pérez, María del Mar			
Profesorado	Alonso Pérez, María del Mar			
Correo-e	mar.alonso.perez@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	Esta materia achegará os coñecementos, habilidades e destrezas necesarias para o manexo das intervencións e actividades, relacionadas cos coidados, que se corresponden, en xeral, coas necesidades básicas do ser humano e as súas posibles alteracións e, específicamente, cos coidados relacionados coa atención que presta a enfermería en determinadas situacións de saúde/enfermidade: - Atención de enfermaría ás persoas sometidas a intervención cirúrxica. - Atención de enfermaría ás persoas con trastornos da función respiratoria, renal e urinaria, endocrina e metabólica, dixestiva, cardiovascular, neurolóxicas, con trastornos da función muscular e esquelética e con alteracións da función cognitivo/perceptiva.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber facer
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• saber • Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber facer
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber facer
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• saber
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• saber facer
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	• saber facer
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	

CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber facer
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	• saber facer
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	• saber • saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.	• Saber estar / ser
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber • saber facer
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber • saber facer
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia	• saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• Saber estar / ser
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• saber facer
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grado de independencia das persoas nas suas necesidades mais básicas, fomentando unha optima relacion interpersoal que sexa garante da dignidade e confidencialidade	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG3 CG4 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE11 CE17 CE18 CE29 CE31 CE33 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
I. Control da infección	1 Asepsia, hixiene de mans. 2 Posta e retirada de luvas estériles
II. Coidado da ferida e apósitos.	1 Coidados da ferida. 2 Cambio de apósito. 3 Técnica Mönldal. 4 Retirada de puntos e grapas.
III. Preparación e administración de medicación.	1 Preparación de medicación parenteral. 2 Purgado de soros. 3 Administración de medicación por vía IM, EV e Intradérmica.
IV. Accesos vasculares.	1 Extracción de mostra de sangue venosa. 2 Extracción de mostra de sangue arterial. 3 Vía endovenosa. Canalización e coidados.
V. Sondaxes.	1 Sondaxe vesical, masculino e feminino. Acceso e coidados. 2 Toma de mostra de ouriños. 3 Sondaxe nasogástrica. Acceso e coidados.

VI. Aspiración de secrecciónS.	1. Aspiración de secrecciónS orotraqueales. 2. Coidados e cambio da cánula de traqueostomía.
VII. Manexo de soportes informáticos e historia clínica electrónica.	1 Gacela. 2 Silicon. 3 Ianus. 4 Confidencialidade. 5 Seguridade do paciente.
VIII. Vendaxes.	1 Vendaxe de contención. 2 Vendaxe compresivo. 3 Vendaxes en espiga, circular, en ocho...
IX. Riscos laborais.	1 Accidentes laborais. Protocolo de actuación. 2 Medidas de prevención. 3 Aislamentos.
X. Mobilización de pacientes.	1 Protección do paciente perante a mobilización. 2 Protección personal perante a mobilización.
XI. RCP e Primeiros Auxilios.	1 Conceptos básicos en urxencias, cardioloxía e ritmos. 2 Protocolos de actuación ante unha parada cardio-respiratoria. 3 Manexo do DESA-DEA. 4 Prácticas de simulación de situacións de emerxencia.
XII. Rotatorio das prácticas preprofesionales que permitan a aplicación dos conocimientos teóricos e metodológicos da enfermería na práctica clínica	Prácticas en unidades de hospitalización médico-quirúrxicas.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas clínicas	178	0	178
Obradoiro	20	0	20
Prácticas de laboratorio	24	0	24
Informe de prácticas externas	0	3	3
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas clínicas	Realízanse nas Unidades asistenciais Médicas e Cirúrxicas. en forma de rotatorio clínico independente. Permiten incorporar os valores profesionais, habilidades e competencias adquiridas durante as clases teóricas de Enfermaría Clínica e as prácticas de laboratorio, potenciando a comunicación asistencial, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes da Enfermaría, baseados en principios e valores, asociados ás competencias descritas que conforman o Título.
Obradoiro	Obradoiros teórico-prácticos, onde o alumnado terá acceso a contidos específicos, necesarios para o mellor desenrolo das súas prácticas clínicas: - Uso de ferramentas dixitais e historia clínica electrónica. - Prevención de riscos laborais. - Vendaxes. - Mobilización de pacientes. - Ostomías. - RCP.

Prácticas de laboratorio	As prácticas de simulación sirven para aproximar ó/á alumno/a á realidade, integrar a teoría con a prácticae adquirir habilidades necesarias, antes de realizar as prácticas clínicas nas unidades. Ao finalizar as actividades na sala de prácticas de simulación, o/a estudiante será capaz de demostrar as habilidades de razoamento e destrezas precisas para realizar os procedementos que realizará posteriormente nas prácticas clínicas. O desenrolo das prácticas de laboratorio realizarase da seguinte forma: 1. Exposición do procedimento, pola profesora, mostrando cómo identificar e informar ao paciente, manipular os materiais necesarios para a técnica, realización de dita técnica e as súas indicacións. 2. As/os alumnas/os repetirán o procedimiento diante da profesora, expresando dudas y acadando indicacións desta. Escenificarán unha situación a partir dun caso exposto pola profesora, simulando e aplicando individualmente, de forma integrada, todos os coñecementos. Isto repítese cantas veces sexa preciso ata que sexan capaces de realizar o procedemento, razoando cada paso. 3. Estableceranse grupos de estudantes, que realizarán, de forma rotatoria entre eles/as, os procedementos e irán recibindo as consideracións críticas dos/as seus/súas compañeiros/as de grupo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Realizarase mediante titorias na aula de simulación, ou ben por email.
Prácticas clínicas	Realizarase in situ, na Unidade onde o alumnado estea realizando as súas prácticas clínicas, mediante visitas semanais, ou ben por email.
Obradoiro	Realizarase in situ, aclarando as dúbidas que o alumnado xenere.
Probas	Descrición
Informe de prácticas externas	O alumnado poderá revisar de forma individual, xunto á profesora, o contido deste caderno.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas de laboratorio	Unha vez rematadas as prácticas de laboratorio, o alumnado deberá realizar, de forma individual, un dos procedementos estudiados, elixido ao azar. A profesora realizará unha valoración (de 0 a 10), das destrezas e coñecementos acerca de dito procedemento que mostre o/a alumno/a. É imprescindible acadar unha puntuación mínima de 5 puntos nesta proba para poder realizar as prácticas clínicas nas unidades de hospitalización. No caso de non acadar esta puntuación nun primer momento, o/a alumno/a poderá dispor dunha segunda oportunidade para realizar la proba.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG3 CE31 CT2 CT4 CT7 CT8 CT10 CT11

Prácticas clínicas	Informe do/a supervisor/a da Unidade onde realizan as prácticas, ao rematar a rotación, con asesoramento das/os enfermeiras/os que as/os tutelaron, mediante observación e cumplimentación dun informe achegado pola profesora.	30	CB2 CB3 CB4 CG1 CG3 CG4 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE11 CE17 CE18 CE29 CE31 CE33 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Obradoiro	Asistencia aos obradoiros teórico-prácticos. A falta de asistencia a ditos talleres, reducirá de forma proporcional a puntuación. Para acadar a puntuación máxima neste apartado, é necesario ter acudido á totalidade de ditos obradoiros, en horario completo, e descontaranse 0.07 puntos por cada hora de ausencia aos mesmos.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CG1 CG3 CG9 CG10 CG12 CG15 CG16 CG17 CE4 CE8 CE31 CE33 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Informe de prácticas externas	Avalíase a presentación dun caderno que entregarán ao finalizar as dúas rotacións. Este caderno constará dun diario reflexivo sobor as prácticas e un plan de coidados para un paciente que o/a alumno/a haxa elixido nunha das dúas rotacións.	30	CB3 CB4 CG8 CG12 CE17 CE29 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

No caso de non acadar as competencias requeridas durante as prácticas, éstas poderán prolongarse o tiempo que sexa necesario ata acadalas, sempre dentro do periodo lectivo da asignatura.
As ausencias ás prácticas clínicas deberán ser recuperadas ata acadar a totalidade das horas presenciais nas mesmas. Estas recuperacións, previa notificación á profesora e ó/á supervisor/a da unidade onde se realizan as prácticas, poderan ser realizadas en xornadas de sábado ou días non lectivos (nunca en domingos ou festivos), ou, excepcionalmente, en xornada de tarde, sempre que no implique duplicidade de turno.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Galarreta Alperte, S; Martín García, C., ENFERPEDIA. tÉCNICAS Y PROCEDIMIENTOS DE ENFERMERÍA, 1ª, Editorial Médica Panamericana, 2018, Castellano

Lewis, Hagler, Bucher, Heitkemper, Hardin, Kwong and Roterts, GUÍA PRÁCTICA DE ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA: EVALUACIÓN Y ABORDAJE DE PROBLEMAS CLÍNICOS, 10ª, Elsevier, 2018, Castellano

NANDA INTERNACIONAL, DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS. DEFINICIONES Y CLASIFICACIÓN 2015-2017, Elsevier, 2015, Castellano

Guías FEMORA: Procedementos e protocolos de enfermaría, https: //femora.sergas.es/, SERGAS, Castellano

Actualización en enfermería. Listado de diagnósiticos NANDA, https://enfermeriaactual.com/listado-de-diagnosticos-nanda/,

Actualización en enfermería. Dominios y clases, https://enfermeriaactual.com/dominios-y-clases/,

NANDA - Gordon. DIAGNÓSTICOS NANDA SEGÚN DOMINIOS Y CLASES EN LA TAXONOMÍA II, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/gnanda dominioclase.php,

NANDA - Virginia Henderson, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/hnanda dominio.php,

NOC Objetivos, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/noc.php,

NIC Intervenciones, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/nic.php,

Guías ULCERAS FORA, https://ulcerasfora.sergas.gal/, SERGAS,

GNEAUPP. Grupo nacional para el estudio y asesoramiento en Úlceras por Presión y Heridas Crónicas., https://gneaupp.info/,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica II/V52G140V01205
Prácticas clínicas II/V52G140V01303

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Ética e lexislación/V52G140V01202
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Estatística: Estatística/V52G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107
Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría clínica III				
Materia	Enfermaría clínica III			
Código	V52G140V01301			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Bravo Amaro, Marisol			
Profesorado	Bravo Amaro, Marisol Martínez Suárez, Mónica			
Correo-e	marisol.bravo.amaro@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	Comprende o estudo de diferentes problemas de saúde que requiren da intervención de enfermería para a súa resolución. Para iso, necesítase un coñecemento dos trastornos fisiopatológicos, métodos diagnósticos, medidas de prevención e tratamento e intervención de enfermería para restablecer o nivel de saúde desde un punto de vista holístico e co maior grao de independencia posible.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases	• saber
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación	• saber facer
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde	• saber
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• saber
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG7 CG8 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Saber aplicar os coidados necesarios para a atención á persoa paciente crítico.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG7 CG8 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Saber aplicar os procesos de Enfermaría de urxencias e emerxencias	CB1 CB2 CB3 CB5 CG7 CE30 CE31 CE32 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
1.- Paciente con alteracións na eliminación *urinaria	- *Fisiopatología do sistema *excretor. Valoración do sistema *urinario. - Enfermidades do *glomérulo. Insuficiencia renal aguda. - Insuficiencia renal crónica - Alteracións da *vejiga e *uréteres: Infeccións. Cálculos. *Vejiga *neurógena e incontinencia *urinaria. Tumor *vesical.
2.- Paciente con alteracións na regulación *endocrina	- Xeneralidades. - *Hipófisis e *hipotálamo. - *Tiroides: bocio, *hipotiroidismo, *hipertiroidismo, *tiroiditis, cancro de *tiroides, emerxencias en *tiroidología. - *Glándulas *suprarrenales: Síndrome de *Cushing, síndrome de *Addison, tumores *suprarrenales da cortiza, *feocromocitoma. - Hormonas sexuais.
3 e 4.- Atención ao paciente crítico. Enfermaría de urxencias e emerxencias	- Atención ao paciente con problemas respiratorios agudos: Insuficiencia respiratoria. Síndrome de distrés respiratorio del adulto. Tromboembolismo pulmonar agudo. Mecánica pulmonar. Ventilación mecánica invasiva e non invasiva. Monitorización da sedación. - Atención ao paciente por problemas cardiologicos agudos: Síndrome coronario agudo. Complicacións mecánicas do infarto de miocardio. Edema agudo de pulmón. Shock cardiogénico. Taponamento cardíaco. Parada cardiorespiratoria. - Atención ao paciente con problemas infecciosos agudos: Sepsis. Sepsis severa. Fracaso de organos. - Atención ao paciente con problemas neurolóxicos agudos: Coma. Hipertensión intracraneal. Status convulsivo. Fibrinolisis no tratamento do accidente vasculocerebral agudo. Monitorización do coma. - Técnicas de depuración extrarrenal. - Atención ao paciente politraumatizado. - Técnicas e monitorizaciones do paciente crítico.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	42	88	130
Obradoiro	8	10	18
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Obradoiro	Realizásense actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades *manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou *grupales que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Resolución de dúbidas dos alumnos y remitir as referencias bibliográficas correspondentes.
Obradoiro	Resolución de dúbidas dos alumnos y remitir as referencias bibliográficas correspondentes.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Asistencia a clase	10	
Obradoiro	Asistencia e actitude durante os talleres.	10	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para a avaliación das competencias que consitirán en varias preguntas con respostas alternativas e o alumno seleccionará entre un numero limitado de respostas, no caso das preguntas tipo test.	80	

Outros comentarios sobre a Avaliación

É imprescindible superar as probas tipo test e verdadeiro/falso para poder ser avaliado. Na segunda convocatoria, o alumno deberá superar as probas tipo test e preguntas verdadeiro/falso que se correspondan coas materias inicialmente non superadas. As preguntas de verdadero ou falso, a puntuación e 1 punto positivo se é correcta, e 1 punto negativo se é incorrecta. As preguntas de tipo test puntúan un punto se é correcta, por cada resposta incorrecta, descóntanse -0.33 puntos. A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Haberá 10 preguntas de tipo verdadeiro /falso, e 90 preguntas tipo test. As preguntas tipo test deberá señalarse A MÁIS CORRECTA. As preguntas referentes aos talleres estarán incluidas na avaliación final, na cal aparecerán casos clínicos escenificados por resolver.

Más información de como lleva a cabo la cualificación de la materia, del contenido del examen, de los tipos de preguntas y de la ponderación en la plataforma FAITIC. A información relativa a data do examen, hora e lugar se atopa na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Farreras, Rozman, MEDICINA INTERNA, 18 ª, Elsevier, 2016, España
heather Herdman, Interrelaciones NANDA NOC NIC, 11 ª, Elsevier, 2019, España
Marisol Bravo y Cols, Manual de Cardiología para Personal de Enfermería, 1ª, 2008
Harrison, Principios de Medicina Interna, 20 ª, Mc Graw Gill, 2018, México
LeMone, Enfermería medicoquirúrgica, 4ª, 2009
Swearinger, Manual de enfermería Medico-Quirúrgica, 6ª, 2009
Mosby, Clasificación de intervenciones de enfermería, 5ª, 2009
Smith S; Duell M, Técnicas de enfermería clínica. De las técnicas básicas a las avanzadas, 7ª, 2009
Jamieson W, Procedimientos de enfermería clínca, 5ª, 2008
Queseda S; Rabadal LL., Actualización en el manejo del trauma grave, 2ª, 2006
Paul L. Marino, El libro de la UCI, 2ª, 2000

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Prácticas clínicas III/V52G140V01306

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Enfermaría clínica II/V52G140V01205
Enfermaría comunitaria II/V52G140V01206
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría materno-infantil				
Materia	Enfermaría materno-infantil			
Código	V52G140V01302			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Puialto Durán, Mª José			
Profesorado	Puialto Durán, Mª José Suárez Cotelo, Maria del Carmen			
Correo-e	maria.jose.puialto.duran@sergas.es			
Web	http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro			
Descrición xeral	Segundo a OMS: A expresión materno-infantil abarca a prestación de servizos sanitarios de promoción, curación e rehabilitación para nais e nenos. Por conseguinte, comprende os sectores da saúde da nai, a planificación da familia, a saúde do neno, a hixiene escolar, a adolescencia e os aspectos sanitarios do coidado dos nenos en determinadas institucións". A materia consta de dous bloques temáticos diferenciados e á vez interrelacionados entre si. O bloque de Enfermaría Maternal aborda como proceso mais importante o da maternidade e os seus coidados, e o de Enfermaría Infantil no que se aborda o coidado do neno/a en as diferentes etapas do crecemento e desenvolvemento.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• Saber estar / ser
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• Saber estar / ser
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• Saber estar / ser
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber • saber facer

CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• Saber estar / ser
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• Saber estar / ser
CE34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo, no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa	• saber
CE35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións	• saber facer
CE36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento	• saber
CE37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse	• saber
CE38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores	• saber facer
CE39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento	• saber
CE40	Ser capaz de proporcionar formación e información para a saúde aos pais ou coidadores primarios	• Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de planificar coidados de enfermaria nas distintas etapas da vida da muller, dentro do contexto familiar e comunitario, para lograr un estado de saúde optimo ou recuperar a saúde, baseando a toma de decisións en datos obxectivos, feitos cientificos e evidencia clínicas	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG4 CG5 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CE34 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Saber describir os cambios que se producen no organismo durante a xestación, parto e puerperio	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG5 CG10 CG11 CE34 CE35 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Saber describir, as intervencións e actividades adecuadas á prevención e tratamento dos problemas de saúde na infancia e adolescencia, e planificar coidados garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisiión do neno e a súa familia	CB1 CB3 CB5 CG1 CG11 CG12 CE36 CE37 CE38 CE39 CE40 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
TEMA-1 INTRODUCIÓN Á ENFERMARÍA PEDIÁTRICA	1.1 Os dereitos do neno/a 1.2 O campo da enfermaría pediátrica 1.3 A especialidade de enfermaría pediátrica 1.4 Diferenzas do coidado entre o niñ@ e o adulto 1.5 Os coidados centrados na familia. P.A.E. na atención do niñ@ e a súa familia 1.6 Períodos de idade na infancia
TEMA-2 RECIEN NADO SAN.	2.1 Atención de enfermaría ao RN no paritorio (aspiración de secrecions, administración de vitamina K, profilaxis oftálmica□) 2.2 Cambios no aparello cardiorespiratorio 2.3 Test de Apgar 2.4 Reanimación inmediata ao RN. na sala de partos 2.5 Regulación térmica 2.6 Características xerais do RN. Valoración física (aparencia xeral, signos vitais, textura, cor e opacidade da pel, cabeza□.) e neurolóxica (reflexos, ton muscular e aspectos sensoriais) 2.7 Medidas de resucitación 2.8 Como apoiar a adaptación á vida extrauterina 2.9 Hixiene do RN. (protocolo *CHUVI) 2.10 Coidados do cordón umbilical, pel e xenitais (protocolo do CHUVI) 2.11 Vestimenta do R:N: 2.12 Técnicas da alimentación por fórmula 2.13 Cribado neonatal de metabulopatías (protocolo CHUVI) 2.14 Técnica de masaxe no RN 2.15 Posición e suxeción do *niñ@
TEMA - 3 DESENVOLVEMENTO E CRECEMENTO DO *NIÑ@ SAN	3.1 Crecemento do *niñ@: peso, talla, *dentición□.. 3.2 Desenvolvemento cerebral: aprendizaxe e coñecemento do que lle rodea 3.3 Condicións que inflúen en o desenvolvemento: alimentación, medio ambiente, nivel sanitario. 3.4 O desenvolvemento do *niñ@ e o xogo: actividades lúdicas, desenvolvemento *cognoscitivo e socio-afectivo, papel do xogo e xoguetes

TEMA - 4 O *NIÑ@ HOSPITALIZADO	4.1 A unidade pediátrica 4.2 Obtención de datos ao ingreso do *niñ@ nas distintas unidades 4.3 Historia de enfermaría 4.4 Información necesaria aos pais 4.5 *Hospitalismo: privación afectiva 4.6 Solución destes problemas 4.7 Comportamento e valoración do *niñ@ ante a dor 4.8 Medición de signos vitais atendendo ás características propias das diferentes idades 4.9 Obtención de mostras para analítica (sangue mediante *capilar, feces, ouriños con bolsa *recolectora, *exudados, cloro en suor....) 4.10 *Punciones no *niñ@ (*epicraneales, *epicutáneos, *punción lumbar..) 4.11 Preparación do neno@ para estas probas 4.12 Administración de medicamentos: normas xerais e guía para a administración 4.13 Importancia na preparación da *dosificación (realización de exercicios, perdas no *purgado do sistema, bombas de infusión...) 4.14 Técnicas de *inmovilización en función do procedemento invasivo ou restritivo (tipo *momia, *manguitos..)
TEMA - 5 O *RECIEN NADO DE ALTO RISCO	5.1 Definición de *prematuridad e baixo peso 5.2 Características *fisiológicas destes *niñ@*s 5.3 Factores relacionados co nacemento dos *RN prematuros 5.4 Valoración da idade *gestacional 5.5 Incubadoras: funcionamento e manexo 5.6 Coidados de enfermaría ao *niñ@ na incubadora 5.7 *Retinopatía do *RN prematuro 5.8 Síndrome de *distrés respiratorio 5.9 Información e educación á familia
TEMA - 6 PROBLEMAS DE SALUD MAS FRECUENTES EN LA INFANCIA	6.1 HIPERBILIRRUBINEMIA:Concepto de icterícia fisiológica e icterícia patológica 6.2 Repercusión de la ictericia en el R.N. 6.3 Terapia y cuidados de enfermería en la hiperbilirrubinemia 6.4 ALTERACIONES RESPIRATORIAS 6.5 Causas que alteran la necesidad de respiración en el niñ@ 6.5 Patologías más frecuentes del tracto respiratorio inferior y superior 6.6 Características de la oxigenoterapia en el niñ@ 6.7 Fisioterapia respiratoria en el lactante 6.8 ALTERACIONES DIGESTIVAS, GASTROINTESTINALES Y ELECTROLÍTICAS 6.9 Concepto de deshidratación y clasificación de las mismas 6.10 Manifestaciones clínicas; valoración y tratamiento 6.11 Técnicas de rehidratación 6.12 ALTERACIONES CONVULSIVAS 6.13 El profesional de enfermería y las convulsiones infantiles 6.14 Concepto de convulsión 6.15 Incidencia, causas, manifestaciones y tto. 6.16 Convulsiones febriles 6.17 SINDROME DE MUERTE SUBITA DEL LACTANTE 6.18 Definición del síndrome 6.19 Epidemiología 6.20 Principales hipótesis de las causas 6.21 Prevención del SMSL
Tema 1 *REPRODUCCION HUMANA	1.1. Anatomía e Fisiolxia do aparello reprodutor feminino 1.2 *Gametogénesis, fecundación e implantación
Tema 2 CONTROL DA NATALIDADE	2.1 Planificación familiar 2.2 Contracepción
Tema 3 EMBARAZO	3.1 Desenvolvemento *prenatal humano 3.2 Descrición do embarazo
Tema 4 EMBARAZO DE ALTO RISCO	4.1 Avaliación do risco materno e *fetal 4.2 Factores que inciden no desenrolo da xestación 4.3 Asesoramento xenético
Tema 5 PROBLEMAS DE SAÚDE NO EMBARAZO	5.1 *Hiperemesis *gravídica 5.2 *Hipertensión no embarazo 5.3 Hemorraxias no primer trimestre do embarazo 5.4 Hemorraxias *anteparto 5.5 Infeccións e embarazo

Tema 6 PARTO *PUERPERIO E COIDADO *PRENATAL	6.1Traballo de parto e parto 6.2 Coidados de Enfermaría durante o parto 6.3 O alivio da dor 6.4 Parto *distócico 6.5 Parto *operatorio e instrumental 6.6 *Puerperio 6.7 Problemas no parto 6.8 Problemas do *puerperio 6.9 Coidado *prenatal
Tema 7 PROBLEMAS DE SAÚDE REPRODUTIVA	7.1 Alteracións do ciclo menstrual 7.2 Enfermidades infecciosas de la vagina e a vulva 7.3 Prevención do cancro de mama e xinecolóxico 7.4 Esterilidad e infertilidade
TEMA 8 *CARACTERISTICAS DA MULLER NAS DIFERENTES ETAPAS DO CICLO VITAL	8.1 Puberdade e *menarquia 8.2 *Climaterio e menopausa 8.3 Programa de Atención á Muller na Comunidade de Galicia 8.4 A violencia contra as mulleres

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	32	40
Presentación	5	30	35
Lección maxistral	57	91	148
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais coa adquisición doutras competencias académico-profesionais
Presentación	Cada alumno/a presentará un tema en clase, no módulo de Maternal, con apoio audiovisual de 15 minutos de duración.
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos contidos teóricos sobre a materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Personalizada co profesor
Presentación	Personalizada co profesor
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	Realizacion persoal

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Asistencia a clase	10	
Seminario	Elaboración de parte do contido teórico por parte do alumnado baixo a supervisión do profesorado e exposición oral dos traballos.	10	
Presentación	Módulo Maternal: Lectura de artigos científicos.	10	
Exame de preguntas obxectivas	As pregúntas tipo test constarán de 5 opcións de resposta das cales só unha será correcta. Por cada pregunta mal contestada anularase o valor de 1/3 dunha ben contestada	70	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Módulo Materno:

A nota do módulo de Enfermaría Materna representa o 50% da nota global da materia Enfermaría Materno-Infantil. É necesario aprobar as dúas partes de forma independente.

 A avaliación do módulo Materno consistirá nas seguintes partes:

◦ Haberá 2 seminarios de asistencia obrigatoria.

◦ Ao longo das clases teóricas recoméndase ler varios artigos científicos relacionados con temas que serán discutidos na clase.

◦ Valorarase a participación activa en clase e os seminarios ata un máximo de 2 puntos (20%).
◦ O exame final escrito consistirá en preguntas de resposta curta e preguntas de elección múltiple. As preguntas da proba mal respondidas restarán ⅓ do valor dunha pregunta ben contestada.
◦ O exame final escrito ten unha puntuación máxima de 8 puntos (80%).
◦ Para superar o exame é necesario obter unha puntuación mínima de 4 puntos (40% do exame).
◦ Para superar a materia é necesario obter unha puntuación mínima de 5 puntos (entre o exame escrito e a participación en clase e seminarios, tendo en conta que o exame é obrigatorio para pasalo para avaliar o resto da materia).
◦ Na segunda convocatoria, o sistema de avaliación será o mesmo (20% participación activa na clase e seminarios, 80% exame escrito).
 Titorías:
◦ Presencial: despois da clase, despois do consenso co profesor por correo electrónico.
◦ Virtual: a través do correo electrónico: maria.del.carmen.suarez.cotelo@sergas.es
Clase maxistral: asistencia e participación activa na clase 10%
Seminario: Haberá 2 seminarios de asistencia obrigatoria nos que se abordarán os contidos teóricos de xeito práctico e participativo, con pequenos grupos de alumnos. Recoméndase a lectura de polo menos un artigo científico antes do seminario e valorarase a participación activa do alumno nel. 10%
Exame de preguntas obxectivas: as preguntas de resposta múltiple consistirán en 4 opcións de resposta, das que só unha será a correcta. Para cada pregunta mal contestada anularase o valor de 1/3 dun 80% ben respondido.

Se realizará un examen final de cada módulo. Los exámenes serán por escrito.
La calificación final vendrá dada por la suma y media ponderada de todas las partes evaluadas, siendo condición imprescindible aprobar cada parte por separado.
Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientador, considerando la heterogeneidad del alumnado.
Cualquier información relacionada con la marcha de esta materia, se encontrará a disposición del alumnado en la plataforma TEMA.
La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar está disponible en la siguiente dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ministerio de Sanidad y Consumo, Cuidados desde el nacimiento. Recomendaciones basadas en pruebas y buenas prácticas. Ministerio de Sanidad y Política Social, 2010:http://www.sergas.es/gal/muller/docs/cuidados_desde_el_n,

Ministerio de Sanidad y Consumo, Campañas relacionadas con la salud del niño. Ministerio de Sanidad y consumo,

Bibliografía Complementaria

Aguilar Cordero, M.J, Tratado de Enfermería del niño y del adolescente, 2ª edición Elsevier Science, Madrid, 2012

Consellería de Sanidade da Xunta de Galicia, Guías Técnicas de Procesos del Programa Galego de Atención Integral á Muller, 2008

Ball, W. Jane & Binder, C. Ruth, Enfermería Pediátrica. Asistencia Infantil, 2ª edición. Pearson, Madrid, 2010

Ministerio de Sanidad y Consumo, Estrategia de atención al parto normal en el Sistema Nacional de Salud., 2007

FAME, Iniciativa del parto normal, 2008

Gloria Seguranyes Guillot, Enfermería Maternal , Masson-Salvat, 2003

Carlos González, Manual práctico de lactancia materna, ACPAM, 2004

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/V52G140V01405
Prácticas clínicas V/V52G140V01406

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Enfermaría clínica II/V52G140V01205
Enfermaría comunitaria II/V52G140V01206
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Outros comentarios

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas II				
Materia	Prácticas clínicas II			
Código	V52G140V01303			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	15	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Alonso Pérez, María del Mar			
Profesorado	Alonso Pérez, María del Mar			
Correo-e	mar.alonso.perez@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	Esta materia profundizara nos coñecementos, habilidades e destrezas necesarias para o manexo das intervencions e actividades relacionadas cos coidados, que se corresponden, en xeral, coas necesidades básicas do ser human e as posibles alteracións coa atención que presta a enfermería en determinadas situacións de saúde/enfermidade: - Atención de enfermaría a doentes sometidos a intervención cirúrxica. - Atención de enfermaría as persoas con transtornos da función respiratoria, xénito/urinaria, endocrino/metabólica, dixestiva, cardiovascular, neurolóxica, con transtornos da función músculo/esquelética e con alteracións da función cognitivo/perceptiva.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber facer • Saber estar / ser
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber • saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber • saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• saber
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber

CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber facer
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• saber • Saber estar / ser
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• saber • saber facer
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	• saber facer
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber • saber facer
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	• saber facer
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	• saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.	• saber
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.	• Saber estar / ser
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermería	• saber • saber facer
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber facer
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	• saber • saber facer
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer	• saber
CE44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá	• saber
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores	• Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de proporcionar cuidados o paciente aplicando o proceso de enfermaría establecendo unha actitude empática co paciente e a familia, garantindo o dereito a confidencialidade, dignidade e privacidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG6 CG7 CG8 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE11 CE17 CE18 CE29 CE31 CE33 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas suas necesidades mais básicas, fomentando una óptima relación interpersonal que garantice a dignidade e a confidencialidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CE4 CE8 CE10 CE11 CE15 CE17 CE18 CE29 CE33 CE42 CE44 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación dos conocimientos teóricos e metodolóxicos na Enfermería na práctica clínica	Unidades médicas, unidades quirúrgicas, unidades médico-quirúrgicas de adultos.
II. Paciente con lesión medular.	1. Atención a pacientes que presentan lesións a nivel medular.
III. Rexistro en historia clínica.	1. Instruccións na forma correcta de rexistrar comentarios de enfermaría en formato dixital.
IV. Búsqueda bibliográfica.	1. Bases de datos. 2. Estratexias de búsqueda.
V. Innovación.	1. Innovación e creatividade. 2. Tecnoloxías e metodoloxías na resolución de problemas. 3. Retos.
VI. Humanización.	1. Humanización do ámbito hospitalario.
VII. Ostomías. (Este taller non se impartirá no curso 2019-2020, xa que foi impartido ao alumnado de Prácticas Clínicas I no curso anterior).	1. Tipos de estomas. 2. Manexo e coidados dos dispositivos.
VIII. Violencia de xénero.	1. Prevención. 2. Detección. 3. Actuación.
VII. RCP.	1. RCP avanzada. 2. Atención ao paciente politraumatizado.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas clínicas	312	0	312
Obradoiro	34	6	40
Cartafol/dossier	2	21	23

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas clínicas	Realizaranse nas Unidades Asistenciales Médicas e Cirúrxicas en forma de rotatorio clínico independente. Permiten incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación asistencial, razoamento clínico, xestión clínica e xuizo crítico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes da enfermaría, baseados en principios e valores, asociados ás competencias descritas que conforman o título.
Obradoiro	Obradoiros teórico-prácticos, onde o alumnado terá acceso a contidos específicos, necesarios para o mellor desenrolo das súas prácticas clínicas: - Manexo de lesionados medulares. - Rexistro en Historia Clínica. - Electrocardiografía práctica. - Búsqueda bibliográfica. - Innovación. - RCP avanzada, primeros auxilios e trauma.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Realizaránse in situ, nas unidades onde o alumnado estea realizando as súas prácticas, mediante visitas semanais por parte da profesora, ou ben mediante correo electrónico.
Obradoiro	Realizarase in situ, aclarando as dúbidas que o alumnado xenere.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	o/a alumno/a que o desexe, poderá revisar, conxuntamente coa profesora, o contido do seu caderno de prácticas.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Prácticas clínicas	A avaliación realizarase mediante a cumplimentación dun informe (aportado por a profesora da materia), a cubrir por o/a supervisor/a da Unidade, con asesoramiento das/os enfermeiras/os que participaron, ó finalizar a rotación.	40	CB2 CB3 CB4 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG15 CG16 CG17 CE4 CE8 CE10 CE11 CE17 CE18 CE29 CE31 CE33 CE42 CE44 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11

Obradoiro	Asistencia aos obradoiros teórico-prácticos. A falta de asistencia a ditos obradoiros reducirá de forma proporcional a puntuación. Para obter a puntuación máxima neste apartado, é necesario ter acudido á totalidade destes obradoiros, en horario completo, e descontaranse 0.07 puntos por cada hora de ausencia aos mesmos.	30	CB2 CB3 CB4 CG2 CG3 CG5 CG6 CG11 CG16 CG17 CE4 CE8 CE29 CE33 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10
Cartafol/dossier	Evalúase a presentación do caderno que entregarán ao finalizar as dúas rotacións. Este caderno constará de un diario reflexivo sobor as prácticas realizadas.	30	CB2 CB3 CB4 CG7 CG16 CE15 CT1 CT2 CT3 CT7 CT9 CT10

Outros comentarios sobre a Avaliación

No caso de non acadar as competencias requeridas durante as prácticas, éstas poderán prolongarse o tiempo que sexa necesario ata acadalas, sempre dentro do periodo lectivo da asignatura.

As ausencias ás prácticas clínicas deberán ser recuperadas ata acadar a totalidade das horas presenciais nas mesmas. Estas recuperacións, previa notificación á profesora e ó/á supervisor/a da unidade onde se realizan as prácticas, poderan ser realizadas en xornadas de sábado ou días non lectivos (nunca en domingos ou festivos), ou, excepcionalmente, en xornada de tarde, sempre que non implique duplicidade de turno.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Galarreta Alperte, S; Martín García, C., ENFERPEDIA. TÉCNICAS Y PROCEDIMIENTOS DE ENFERMERÍA, 1ª, Editorial Médica, 2019, Castellano

Lewis, Hagler, Bucher, Heitkemper, Hardin, Kwong and Roterts,, GUÍA PRÁCTICA DE ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA: EVALUACIÓN Y ABORDAJE DE PROBLLEMAS CLÍNICOS, 10ª, Elsevier, 2018, Castellano

Griffin Perry, A, and Potter, P, Guía Mosby de Habilidades y Procedimientos en enfermería, 8ª, Elsevier, 2016, Castellano

NANDA INTERNACIONAL, DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS. DEFINICIONES Y CLASIFICACIÓN 2015-2017, Elsevier, 2015, Castellano

SERGAS, FEMORA: Procedementos e protocolos de enfermería, https: //femora.sergas.es/,

Actualización en enfermería, Listado de diagnósiticos NANDA, https://enfermeriaactual.com/listado-de-diagnosticos-nanda/,
Actualización en enfermería, Dominios y clases, https://enfermeriaactual.com/dominios-y-clases/,
Mundo enfermero, NANDA - Gordon. DIAGNÓSTICOS NANDA SEGÚN DOMINIOS Y CLASES EN LA TAXONOMÍA II, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/gnanda dominioclase.php,
Mundo enfermero, NANDA - Virginia Henderson, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/hnanda dominio.php,
Mundo fenfermero, NOC Objetivos, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/noc.php,
Mundo enfermero, NIC Intervenciones, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/nic.php,
SERGAS, Guías úlceras fora, https://ulcerasfora.sergas.gal/,
GNEAUPP. Grupo nacional para el estudio y asesoramiento en Úlceras por Presión y Heridas Crónicas, https://gneaupp.info/,
Bibliosaude,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica III/V52G140V01301
Prácticas clínicas III/V52G140V01306
Metodoloxía da investigación/V52G140V01401

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica III/V52G140V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107
Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Ética e lexislación/V52G140V01202
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201
Prácticas clínicas I/V52G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos				
Materia	Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos			
Código	V52G140V01304			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Gómez Cantorna, Cristina			
Profesorado	Gómez Cantorna, Cristina			
Correo-e	cristina.gomez.cantorna@uvigo.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	Descrición xeral: o principal atractivo desta materia reside no interese que os coñecementos xenéricos sobre xeriatría, xerontoloxía e coidados paliativos desenvolvidos nesta área teñen para a vida profesional do futuro graduado.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber facer
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber • saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• Saber estar / ser
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• Saber estar / ser
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	• saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer

CE41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecer e a súa repercusión na saúde	• Saber estar / ser
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer	• saber
CE43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nas persoas maiores	• saber
CE52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos pacientes en situación de enfermidade avanzada e/ou terminal	• saber
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso do envellecemento no seu contesto sociosanitario	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG9 CG11 CG14 CG15 CG18 CE8 CE41 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Realizar coidados tendo en conta as modificacions normofuncionais, e psicosocias do envellecemento	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG9 CG11 CG14 CG15 CG18 CE41 CE42 CE43 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
Tema 1: Envellecemento	1. Introdución ao envellecemento. 2. Saúde e enfermidades 3. Aspectos demográficos e definicións.
Tema 2: Enfermaría xerontolóxica	1. Definicións 2. Enfermaría xerontolóxica 3. Destinatarios da atención xerontolóxica 4. Características do papel da enfermeira xerontolóxica
Tema 3: O contexto socio-sanitario da poboación anciá	1. Plan Xerontolóxico Nacional 2. Plan de acción para persoas maiores 2003-2007 3. Plan marco para a asistencia social e sanitaria en Galicia 2013 4. ESGAEN 2016-2020.
Tema 4: Niveis asistenciais	1. Atención primaria 2. Coidados especializados 2.1. Unidade geriátrica aguda 2.2. Unidade de media estadía 2.3. Hospital do día 2.4. Asistencia xeriátrica na casa 2.5. Unidade de atención e coordinación comunitaria 3. Servizos sociais
Tema 5: Teorías do envellecemento	Tema 5: Teorías do envellecemento
Tema 6: Modificacións morfolóxicas-funcionais e psicolóxicas do envellecemento	1. Modificacións morfofuncionais 2. Modificacións psíquicas 3. Modificacións sociais 4. Sexualidade na vellez
Tema 7: A persoa anciá enferma. Valoración integral	1. Valoración física 2. Valoración funcional 3. Valoración mental 4. Valoración social
Tema 8: O Maior fráxil	1. Cuestionarios e escalas para a detección de anciáns fráxiles 2. Asistencia técnica 3. Maltrato de anciáns 4. A dor no maior

Tema 9: Principais síndromes xeriátricas	1. Arteriosclerose 2. Accidente vascular cerebral (ICTUS) 3. A artrose 4. Osteoporose 5. Obesidade 6. Gota 7. Diabetes 8. Anemia 9. Dispepsia 10. Cáncer de colon 11. Estreñimiento 12. Diarrea 13. Deshidratación 14. Hipertensión arterial 15. Depresión 16. Demencias 17. Úlceras por presión
Tema 10: Coidados paliativos	Tema 10.1: Introdución, conceptos básicos e organización dos coidados paliativos Tema 10.2: Base para coidados paliativos no maior número Tema 10.3: Comunicación en coidados paliativos Tema 10.4: Apoio psicosocial e fases de adaptación da enfermidade terminal Tema 10.5: Asistencia á familia fronte á morte esperada. O duelo Tema 10.6: Principios do tratamento de síntomas comúns no paciente terminal Tema 10.7: Coidados de enfermaría Tema 10.8: Urxencias en coidados paliativos Tema 10.9: Dor no paciente terminal Tema 10.10: Coidados paliativos pediátricos (CPP)

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	8	16
Lección maxistral	44	90	134

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Seminario: Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Lección maxistral: Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Na clase, nas tutorías ou a través do correo
Seminario	Na clase, nas tutorías ou a través do correo

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Lección maxistral	A avaliación levarase a cabo de xeito continuo e global a través dos seguintes criterios e ferramentas: Exame teórico: valor máximo de 8 puntos, 80% da nota final. Consta de dúas partes: 1. Preguntas tipo Test: a proba consiste nunha proba de 34 preguntas de resposta única (A, B, C ou D). Tres preguntas incorrectas cancelan unha correcta (cada pregunta incorrecta -0.33). As respostas en branco non marcan. Marcarase cunha "X" cun bolígrafo azul a resposta que considera correcta no modelo, o resto de anotacións non serán valoradas. Valor de 3 puntos. 2. Preguntas curtas: o exame consiste nunha serie de preguntas curtas. Lerá o que se solicita en cada caso e manterase no espazo. Será corrixido o que estea no burato estimado para cada pregunta, o resto das anotacións non serán avaliadas. Valor de 5 puntos. Para superar a materia é necesario ter pasado a metade da nota de TEST (1,5 puntos) e a metade da nota de preguntas curtas (2,5 puntos), un 4 sobre 8 no exame teórico total. Para aprobar a materia é necesario superar o exame teórico para poder sumar a nota correspondente a seminarios. Á puntuación obtida no exame teórico engadirase á puntuación correspondente a Seminarios, sendo necesario para superar a materia obtendo un 5 sobre 10 (Exame + Seminarios).	80
Seminario	Seminarios: valor máximo de 2 puntos, valor na nota final do 20%. No desenvolvemento dos seminarios, o docente propoñerá catro traballos relacionados co tema da materia. Cada traballo ten unha nota de 0,25 puntos, total é de 2 puntos de Seminarios e avaliación continua. Estes traballos faranse individualmente e entregaranse nas datas que o docente solicite para cada un. Valorarase: -A estrutura, a calidade do contido, a capacidade para relacionar o observado nos seminarios, cos contidos teóricos da materia e a presentación de cada un dos traballos propostos polo profesor (portada ...). -Penalización con -0.2 se o contido do traballo non ten sentido. -Copiar todo ou parte do contido dos traballos, sexa de Internet ou de compañeiros, significará a perda da nota xerada polos seminarios. A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Será penalizado con -0,2 por cada falta de asistencia aos seminarios. Valorarase o cumprimento dos horarios, a asistencia, a participación activa, o coñecemento, a actitude e as aptitudes do alumnado.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

CONSIDERACIÓNS XERAIS DE AVALIACIÓN

1. A asistencia a Seminarios é OBRIGATORIA, en caso de falta por forza maior, será debidamente xustificada. A falta de asistencia aos seminarios afectará á perda da nota que xeran os mesmos.

2. Para superar a materia será necesario aprobar o exame teórico para poder engadir a nota correspondente aos seminarios.

3. Valorarase a actitude, as achegas de interese, a participación, o traballo en equipo, o comportamento e respecto cara ao profesor e aos demais compañeiros, así como o cumprimento dos horarios.

4. Cando o alumno non participe na proba final escrita, consideraranse non presentados.

5. Na segunda proba de oportunidade (exames de xullo) manterase a nota obtida nos seminarios.

6. Xustificación das ausencias: Para que unha falla se considere xustificada, deberase presentar un documento ao profesor responsable da materia (nun prazo máximo de unha semana desde o día da ausencia), acreditando debidamente a causa da falla. Cando a ausencia se deba a unha actividade programada (por exemplo, unha cita médica) o alumno deberá comunicalo previamente ao profesor responsable para tratar de recuperar a falla a través dunha sesión alternativa (por exemplo, con outro grupo de seminarios).

7. A información relativa á data, hora e lugar do exame pódese atopar no seguinte enderezo web:

http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

A avaliación de Xullo estará baseada nos seguintes porcentaxes: examen 80%. Seminarios: 20%.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

GandoyCrego, M.; Mayán Santos, J.M., Intervención Gerontológica, Sega, 2002, Sega

Gómez-Cantorna, C. y Fernández-Vázquez, A., Pacientes de la tercera edad y su sexualidad., Lulú Press, Inc., 2015, Lulú Press, Inc.
Kristen L., Enfermería geriátrica. Competencias asistenciales., McGraw Hill., 2008, McGraw Hill.
Gómez M., Medicina Paliativa en la cultura latina, Arán., 1999, Arán.
Mayán Santos, J.M.; Casal Moldes, A.; Cuervo Martínez, P., Actividad física y ocio para personas mayores, Sega, 2002, Sega
Mayán, J. M., Gerontología Clínica, Sega, 2003, Sega
Sociedad española de Cuidados Paliativos,
Tabloski P.A., Enfermería gerontológica, Pearson, 2010, Pearson

Bibliografía Complementaria

Antelo Docampo, M.; Antelo Martelo, M.; Fernández Prieto, M.; Gandoy Crego, M.; García Iglesias, E., Longevidad y salud, Sega, 2002, Sega
Astudillo W, Orbegozo A, Latiegi A, Urdaneta E., Cuidados Paliativos en Enfermería, Sociedad Vasca de Cuidados Paliativos, 2003,
Centeno C, Gómez M, Nabal M, Pascual A., Manual de Medicina Paliativa., Ediciones Universidad de Navarra, S.A. EUNSA, 2009,
Gil, A. et al., Tratado de nutrición, Editorial Médica Panamericana, 2010, Editorial Médica Panamericana
Gómez Cantorna, Cristina, Determinantes del estrés laboral asistencial del personal de enfermería, con enfermos gerontológicos terminales. Tesis Doctoral. Facultad de Enfermería. Departamento de Enfermaría, Universidad de Sant, 2013,
Thompson, J., Nutrición., Pearson, 2008, Pearson

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría en saúde mental/V52G140V01305

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104
Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107
Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Enfermaría clínica III/V52G140V01301
Metodoloxía da investigación/V52G140V01401

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría en saúde mental				
Materia	Enfermaría en saúde mental			
Código	V52G140V01305			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Carrera Alfonso, Nuria			
Profesorado	Carrera Alfonso, Nuria			
Correo-e	ncarrera@enfermerafacultativa.com			
Web	http://direccueumeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O traballo da enfermaría é un dos eixos para axudar a conquerir o benestar do individuo, familia e comunidade. A materia de Enfermaría de Saude Mental proporciona coñocementos, mellora actitudes e promociona habilidades para dar coidados en todos los niveis asistenciais: protección e prevención da saude mental, procesos asistenciais e rehabilitadores; así como a loita contra a estigmatización da sociedade ante as persoas con trastornos mentais. O perfil competencial determina que o profesional de enfermaría estará capacitado para identificar alteracions de saude mental tanto a nivel do individuo como familia e grupos, problemas emocionais / afectivos do comportamento humán e dar reposta os mesmos con coidados axeitados, utilizando a relación terapéutica como instrumento básico.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber • saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• Saber estar / ser
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber • saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser

CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber • Saber estar / ser
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• Saber estar / ser
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• saber facer
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• saber facer
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	• saber facer
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber facer
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.	• saber
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.	• saber facer
CE14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar o estudiantado na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta violencia	• saber
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade	• saber
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade	• saber
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos	• saber • saber facer
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade	• saber facer
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde	• saber • saber facer
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde	• saber
CE51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría	• saber
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Saber a clasificacion e clinica dos trastornos mentais e os cuoidados de enfermaría asociados a os mesmos	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CE10 CE12 CE14 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE31 CE32 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
INTRODUCIÓN Á SAÚDE MENTAL	Tema 1. Evolución histórica dos coidados de enfermaría en saúde mental e psiquiatría. Tema 2. Concepto de saúde mental. Educación para a saúde e programas de prevención Tema 3. Modelo comunitario. Recursos comunitarios Tema 4. Marco conceptual: teorías e modelos de enfermaría en saúde mental Tema 5. Proceso de atención de enfermaría en saúde mental Tema 6. Ética e normativa legal
COMUNICACIÓN E RELACIÓN TERAPÉUTICA	Tema 7. Comunicación e relación intra e interpersoal
PSICOPATOLOXÍA	Tema 8. Historia clínica e Entrevista psiquiátrica Tema 9. Psicopatoloxía básica. Tema 10.Clasificación en Psiquiatría: trastornos mentais
TERAPIAS INTERACTIVAS	Tema 11.Tratamentos biolóxicos en psiquiatría: psicofármacos, TEC. Tema 12. Tratamentos psicolóxicos: psicoterapias

COIDADOS DE ENFERMARÍA NOS DISTINTOS TRASTORNOS MENTAIS	Tema 13. Coidados de enfermaría nos trastornos de ansiedade Tema 14. Coidados de enfermaría en respostas emocionais e trastornos do estado de ánimo Tema 15. Coidados de enfermaría en esquizofrenia e trastornos psicóticos Tema 16. Coidados de enfermaría nos trastornos da personalidade Tema 17. Coidados de enfermaría en alcoholismo e dependencias a sustancias Tema 18. Coidados de enfermaría en trastornos mentais orgánicos. Tema 19. Coidados de enfermaría nos trastornos da conducta alimentaria Tema 20. Coidados de enfermaría en urxencias psiquiátricas Tema 21. Adherencia terapéutica en saúde mental e psiquiatría

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	42	76	118
Seminario	8	24	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Mediante *tutorias personalizadas ou email
Lección maxistral	Mediante *tutorias personalizas ou email

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	- Avaliación da calidade dos traballos, participación e presentación	20	CE10 CE12 CE24 CE32 CE51
Lección maxistral	- Proba de respostas curtas, de desenvolvemento e/ou preguntas obxetivas en relación os contidos do programa(70%) -Asistencia e actitude(10%)	80	CE12 CE51

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación dos contidos teóricos das clases realizarase mediante unha proba con preguntas de resposta curta, de desenvolvemento e/ou obxetivas. É condición necesaria para aprobar a materia conseguir un aprobado no exame de contidos teóricos.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Stuart GW, Laraia MT, Enfermería Psiquiátrica: Principios y Práctica, 8ª Ed. Elsevier, 2006

Vallejo Ruiloba J., Introducción a la psiquiatria y Psicopatologia, Elsevier Masson 8ª Ed., 2015

Fornés Vives J., Enfermeria de Salud Mental y Psiquiatrica. Valoración y cuidados, Editorial Médica Panamericana, 2012

Bobes J,Bousoño M, y col., Enfermería Psiquiatrica, Editorial Doyma, 2002

Bulechek GM., Clasificación de Intervenciones de Enfermeria, Editorial Elsevier España 6ª Ed., 2013

Moorhead S., Clasificación de resultados de Enfermería, Editorial Elsevier España 5ª Ed., 2013

NANDA Internacional, Diagnósticos enfermeros: Definiciiones y clasificación 2018-2020, Editorial Elsevier España, 2019

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas V/V52G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V52G140V01304

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía/V52G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas III				
Materia	Prácticas clínicas III			
Código	V52G140V01306			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	3	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Lojo Vicente, María Victoria			
Profesorado	Lojo Vicente, María Victoria			
Correo-e	maria.victoria.lojo.vicente@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	Esta materia está conformada por dous módulos: Módulo de Servicios Centrais Módulo de Quirófano. Modulo de Servicios Centrais: neste modulo ofrecese o alumnado realizar un periodo de practicas clínicas en servicios específicos nos que poden profundizar no coñecemento e na aplicación de coidados en situacions especiais.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber facer • Saber estar / ser
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber facer
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• saber facer • Saber estar / ser
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber facer
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	• saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.	• saber

CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.	• Saber estar / ser
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermería	
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber facer
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación	• saber
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia	• saber facer • Saber estar / ser
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• saber facer • Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• saber facer • Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• saber facer • Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• saber facer • Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• saber facer • Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• saber facer • Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grado de independencia das persoas nas suas necesidades mais basicas, fomentando unha optima relacion interpersonal que garantice a dignidade e a confidencialidade	CG1 CG2 CG3 CG4 CG6 CG7 CG8 CG9 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE15 CE17 CE18 CE29 CE30 CE31 CE33 CE49 CE50 CT6
Ser capaz de proporcionar coidados a o paciente aplicando o proceso de enfermaría, establecendo una actitude empatica co paciente e familia a os que garantizará o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	CG1 CG2 CG3 CG4 CG6 CG7 CG8 CG9 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE15 CE17 CE18 CE29 CE30 CE31 CE33 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
Servicios Centrais.	Funcións da Enfermeira nos distintos Servizos e Unidades . Técnicas e coidados específicos.
Quirófanos da Xerencia de Xestión Integrada de Vigo	Estructura do bloque cirúrxico. Circulación. Equipo cirúrxico. Funcións da Enfermeira.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	24	0	24
Seminario	6	0	6
Aprendizaxe baseado en proxectos	0	30	30
Prácticas clínicas	382	0	382
Práctica de laboratorio	1	1	2
Exame de preguntas obxectivas	1	5	6
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas de laboratorio	Quirófano:Realizaranse na aula de demostración. O profesor, previo repaso dos conceptos necesarios para a realización das diversas técnicas ou procedementos, realizará unha demostración que o alumnado repetirá ate a correta realización das mesmas.
Seminario	Talleres que complementen la docencia
Aprendizaxe baseado en proxectos	Memoria descriptiva das práticas realizadas.
Prácticas clínicas	O alumnado realizará Prácticas nun dos Servicios Centrais propostos e no Quirófano, repartindose o periodo en duas partes iguais.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Presentación do alumnado nas disitntas Unidades A atención personalizada realizarase a través do correo electrónico ou personalmente
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada realizarase a través do correo electrónico ou personalmente
Seminario	A atención personalizada realizarase a través do correo electrónico ou personalmente

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas clínicas	Servizos especiais:Informe da supervisora da Unidade onde realizan as prácticas ó rematar a rotación, co asesoramento das enfermeiras que as tutelaron mediante observación.	60	
Práctica de laboratorio	Evaluación a través de rúbrica dos distintos procedementos ou elaboración dunha memoria ou prueba tipo test	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación
2ª convocatoria: Igual que a 1ª convocatoria, previa recuperación dos periodos prácticos non feitos ou non superados. Para aprobar a materia é necesario que superar os dous módulos

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria
Francisco Borja de la Quintana Gordon, Compendio de anestesiologia para enfermeria, Elsevier,
Garcia Garcia Amparo, Enfermeria de Quirófano, Ribaderroja,
NANDA, Diagnósticos enfermeros Definición y Clasificación, Elsevier España S.A, 2010
Sandra F. Smith; Duell;Martin, Técnicas de enfermería clínica. de las técnicas Básicas a las avanzadas, Pearson, 2009 7ª
Jamieson. Whyte. Mc Call, Procedimientos de Enfermnería Clínica, Elsevier, 2008 5ª
Index Enfermería Digital,
Enfermería Global digital,
Nursing,

Bibliosaúde,

Recomendacións
Materias que continúan o temario
Metodoloxía da investigación/V52G140V01401
Prácticas clínicas IV/V52G140V01405

Materias que se recomenda ter cursado previamente
Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Enfermaría clínica II/V52G140V01205
Ética e lexislación/V52G140V01202
Prácticas clínicas I/V52G140V01208
Prácticas clínicas II/V52G140V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Metodoloxía da investigación				
Materia	Metodoloxía da investigación			
Código	V52G140V01401			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Salgado Barreira, Ángel			
Profesorado	Salgado Barreira, Ángel			
Correo-e	angel.salgado.barreira@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é comprender os fundamentos metodolóxicos da investigación clínica e o razoamento epidemiolóxico para poder deseñar e realizar estudos específicos sobre problemas da práctica clínica e comunitaria. Pretendese que o alumno coñeza os tipos de investigación clínica e as principais bases de datos de ciencias da saúde para poder realizar lectura crítica de artigos. O alumno deberá adquirir coñecementos dos diferentes deseños de estudos, das principais medidas epidemiolóxicas, os parámetros para determinar a su validez e os análises estatísticos mais pertinentes para cada deseño. Intentarase capacitar ao alumno para formular xuízos críticos e para iniciarse na investigación en ciencias da saúde, familiarizándose cos aspectos científicos, metodolóxicos, éticos e lexislativos mais importantes. Fundamentar teoricamente a aplicación da metodoloxía científica na planificación e a interpretación da investigación. Identificar as necesidades de investigación no campo dos coidados de saúde considerando a súa relevancia e pertinencia. Realizar búsqueda de información, identificando a bibliografía máis relevante. Formular hipóteses de investigación dende o problema de investigación. Deseñar estratexias metodolóxicas para abordar unha investigación segundo o propósito de estudio. Demostrar coñecementos de bioestatística e capacidade para aplicalos no análise, interpretación e tratamento das alteracións de saúde e as súas causas. Basear as intervencións de enfermería na evidencia científica e nos medios dispoñibles.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber facer • Saber estar / ser
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• saber • Saber estar / ser
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.	• saber facer

CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber facer
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos	• saber • saber facer
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade	• saber facer
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde	• saber facer
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CE45	Coñecer o Sistema Sanitario Español	• saber
CE46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados	• saber
CE47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos	• saber • saber facer
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o Código Ético e Deontolóxico da enfermaría española, inspirado no Código Europeo de Ética e Deontoloxía de Enfermaría	• saber
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de xestionar as bases de documentación cientifico-técnica, seleccionar e revisar documentos de interese e sintetizar a sua información	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG3 CG6 CG8 CG10 CG12 CG13 CG14 CG16 CE8 CE12 CE17 CE24 CE25 CE26 CE33 CE45 CE46 CE47 CE48 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Saber identificar as necesidades e aplicar a metodoloxia da investigación en relación cos problemas reais e definir obxetivos innovadores de intestigación en forma de proxectos e /ou protocolos	CG3 CG16 CE17 CE24 CE25 CE26 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
Marco Conceptual da Investigación	1. Concepto de investigación. Tipos 2. A investigación en ciencias da saúde 2. Investigación en Enfermaría 1.2.1. Procura bibliográfica. *PubMed. IME. Coiden. *LILACS 1.2.2.2. Procuras documentais. Google académico. *Bibliosaúde 1.2.3. Procuras de evidencia. *Cochrane. *Joanna *Briggs
Fundamentos da investigación cuantitativa e cualitativa	2.1. Tipos de artigos. Estrutura 2.2 Lectura crítica: fichas de avaliación 2.3. Principios éticos da investigación 2.3.1 Lexislación en España e Galicia 2.3.2. *CEIC de Galicia 2.4. Investigación *cualtitativa en *enfermeria 2.5. Métodos: entrevista, observación, e grupo focal
Elaboración dun proxecto de investigación	3.1. Obxectivos. A pregunta de investigación 3.2. Métodos. Deseño, mostra, variables. 3.3. Análise de resultados: papel da estatística 3.4. Publicación científica: difusión das conclusións. 3.5. Fontes de *finaciación de proxectos de investigación

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	30	78	108
Seminario	8	8	16
Prácticas en aulas informáticas	12	12	24
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Prácticas en aulas informáticas	Traballo na aula de informatica con software específico ou xeral

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Personalizada co profesor
Seminario	Personalizada co profesor
Prácticas en aulas informáticas	Personalizada co profesor

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Actividades realizadas sobre un tema especifico	20	CB1 CB3 CB4 CG16 CE8 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT11
Exame de preguntas obxectivas	Probas sobre os temas tratados en sesion maxistral	80	CB2 CB5 CG3 CG14 CE17 CE24 CE25 CE26 CT1 CT2 CT4 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na segunda convocatoria, a avaliación será mediante probas de tipo test, probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Nancy Burns, Susan K. Grove, Investigación en enfermería, 3ª, Elsevier Saunders, 2011, España

Hernandez Sampieri R, Fundamantos de Metodología de la investigación, 5ª, McGraw-Hill, 2010, España

www.sergas.es, Itinerario de investigación e innovación sanitaria, pagina web

www.fisterra.com, Metodoloxía da investigación, pagina web

www.joannabriggs.edu.au, pagina web

www.evidenciaencuidados.es, pagina web

www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed, Medline, pagina web

www.redcaspe.org, CASPe, pagina web

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo de Fin de Grao/V52G140V01407

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104
Estatística: Estatística/V52G140V01106
Ética e lexislación/V52G140V01202
Inglés para profesionais da saúde/V52G140V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Coidados de enfermaría nas enfermidades infecciosas				
Materia	Coidados de enfermaría nas enfermidades infecciosas			
Código	V52G140V01402			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	Tipoloxía

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Contidos
Tema

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente
Descrición

Atención personalizada

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Inglés para profesionais da saúde				
Materia	Inglés para profesionais da saúde			
Código	V52G140V01403			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Rostron , Anthony			
Profesorado	Rostron , Anthony			
Correo-e	ajrostron@gmail.com			
Web	http://www.english-online.es			
Descrición xeral	Curso enfocado a perfeccionar as destrezas de escritura cientificas en inglés, presentacións *cientificas en inglés, e aumentar coñecementos do sistema NHS e as súas pautas para poder aceder ao campo laboral en Inglaterra			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de desenvolver habilidades necesarias para a realización de presentacións *cientificas a un nivel avanzado	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG6 CG16 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Saber comprender plenamente os requisitos de *MRC para a publicación *cientifica e familiarizarse cos materiais de referencia necesarios para a escritura *cientifica de forma clara e comprensiva. O nivel *minimo de habilidades será de acordo co marco internacional *B2	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG6 CG16 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos

Tema	
1. Terminología avanzada en ciencias de la salud. Expresión oral no *ambito sanitario.	1. Uso de *PowerPoint, linguaxe corporal, *entonación.
2. Comprensión lectora. Realizar presentacións médicas avanzadas en inglés (con prácticas).	2. Presentar e entender presentacións con pouco texto.
3. Comunicación oral. Saber redactar literatura *cientifica segundo as normas da AMA *Style *Guide 10*th Ed.	Conocer las reglas del AMA

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	52	0	52
Resolución de problemas de forma autónoma	0	97	97
Presentación	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Explicación do léxico científico e estruturas empregadas na linguaxe científica.
Resolución de problemas de forma autónoma	Hacer ejercicios on-line gramaticales.
Presentación	Clases prácticas onde se levarán a cabo exercicios para desenvolver a exposición na clase maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	Entrevista personal o con correo electrónico con el profesor.
Lección maxistral	Entrevista personal o con correo electrónico con el profesor
Resolución de problemas de forma autónoma	Entrevista personal o con correo electrónico con el profesor

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentación	Presentación de una tema científica de 20 minutos mínimo.	80	
Lección maxistral	Asistencia e participación na clase.	20	

Outros comentarios sobre a Avaliación

En caso de non poder asistir a clase o alumno puede realizar tareas de examen on-line. Tendrá tres intentos para aproba-la proba. O mellor resultado será considerado como válido.
Convocatoria de Julio: Misma evaluación que en la convocatoria previa.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Anthony Rostron, Archivos PDF con los contenidos del curso., 1,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Idioma moderno: Inglés técnico/V52G140V01108

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prevención de riscos laborais no ámbito sanitario				
Materia	Prevención de riscos laborais no ámbito sanitario			
Código	V52G140V01404			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Lameiro Vilariño, Carmen			
Profesorado	Lameiro Vilariño, Carmen			
Correo-e	carmen.lameiro.vilarino@sergas.es			
Web	http://seix.uvigo.es/docnet			
Descrición xeral	Introducción na especialidade de enfermaría do traballo así coma no eido da prevención de riscos, centrándonos no sector sanitario. Ó longo da asignatura o alumno irá descubrindo como identificar e prever as principais situacións de risco na súa actividade coma enfermeiro, así coma coñecerá as actividades a desenrolar polos enfermeiros do traballo nun servizo de prevención de riscos laborais.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber facer
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber facer
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.	• saber
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.	• saber • saber facer
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber facer
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde	• saber
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	
CT7	Razoamento critico	
CT8	Aprendizaxe autonomo	
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	

CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de identificar os principais riesgos laboráis das/os enfemeras/os na sua actividade diaria nos centros sanitarios	CB1 CB2 CB4 CB5 CG10 CE17 CE26 CT2 CT5 CT10 CT11
Aplicar e describir as medidas preventivas necesarias para alcanzar unha protección eficaz de salud do traballador en situacions de risco.	CG9 CG10 CG13 CE9 CE10 CE31 CT2 CT5 CT9
Saber analizar as funcions e competencias da especialidade de Enfermería do traballo.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG9 CG10 CE8 CE9 CE10 CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8

Contidos	
Tema	
Tema 1 Organización da prevención na Comunidade *Autonóma Galega	-Lei de Prevención de Riscos Laborais - Real Decreto dos Servizos de Prevención. - A Prevención de Riscos no Servizo Galego de Saúde - Obxectivos e Actuacións do Servizo de Prevención de Riscos Laborais do Sergas.
Tema 2 Funcións da Enfermaría do Traballo nun Servizo de Prevención de Riscos Laborais.	- A especialidade de Enfermaría do Traballo. - Funcións dos/*as Enfermeiros/*as do Traballo - Principais actividades desenroladas polos/*as Enfermeiros/*as do Traballo nun Servizo de Prevención. - A Consulta de Saúde laboral
Tema 3 Danos á saúde producidas polo traballo	- Concepto Accidente Laboral e Enfermidade Profesional. - Principais accidentes laborais en traballadores sanitarios. - Principais enfermidades profesionais en traballadores *santarios
Tema 4 Riscos biolóxicos de transmisión sangruinea en sanitarios	- Precaucións Estándar: Método de traballo seguro. - Actuacións fronte a exposicións accidentais. - Dispositivos de seguridade en material punzante. - Equipos de protección individual en virus de transmisión sanguínea grupo IV
Tema 5 Vixilancia da saúde	-Historia médico-laboral. - Principais exames de saúde. - Protocolos de vixilancia sanitaria específicos.

Tema 6 *Ergonomia: a carga física no traballo	- A carga física no traballo. - Prevención de lesións de costas. - *Biomecánica corporal na mobilización de cargas e enfermas.
Tema 7 Riscos psicosociais no traballo	- *Psicopatología laboral. *estres - *burnout - *moobing Medidas de prevención
Tema 8: Riscos por axentes físicos no traballo	. Riscos derivados das radiacións ionizantes - Principais fontes de radiacións en medicina - Zonas de traballo en radioloxía - Clasificación de traballadores expostos - Principais medidas preventivas
Tema 9: Riscos por axentes Quimicos no traballo	- Riscos derivados dos fármacos citostáticos - Precaucións na preparación, administración e eliminación de citostáticos - Riscos derivados dos gases anestesicos - Riscos derivados de antisépticos e desinfectantes - Riscos derivados do uso do formol en medicina - Principais medidas preventivas
Tema 10: A inmunización no medio laboral	- Principais vacinas para traballadores sanitarios - Sistemas de rexistro das vacinas - Programa de vacinación no medio laboral
Tema 11: Riscos biolóxicos de transmisión aérea	- Principais enfermidades de transmisón aérea - Dispositivos de Proteción respiratoria
Tema 12: Equipos de protección individual por contacto: Luvas	- Tipos de luvas no mercado - Composición das luvas - Uso correcto das luvas no traballo - Dermatoses de orixen laboral
Tema 13: Violencia Laboral no medio sanitario	- Prevención das situacións de violencia no Servizo Galego de Saúde. - Violencia Externa Violencia Interna. - Habilidades de comunicación
Tema 14: Avaliación de riscos laborais	- Qué é unha avaliación de riscos - Detección dos riscos nos postos de traballo - Estimación de riscos detectados - Planificación de medidas preventivas

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiro	12	20	32
Estudo de casos	10	0	10
Lección maxistral	33	66	99
Actividades introdutorias	1	1	2
Presentación	0	5	5
Saídas de estudo	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Obradoiro	- Uso correcto de luvas e criterios de selección. - Dispositivos de protección respiratoria - Método de traballo seguro con punzantes - Emprego axeitado dos dispositivos Bioseguridade - EPI virus de transmisión sanguinea grupo IV - Obradoiro de Incendios e evacuación. - Violencia Laboral no medio sanitario
Estudo de casos	- Estudo de casos de accidentes de traballo e enfermidade profesional. - Estudo de casos e situacións conflitivas no medio laboral que poden levar a situacións de violencia nos traballadores sanitarios.
Lección maxistral	- As sesións maxistrais constan de exposición dos docentes sobre os temas a desenvolver. As sesións maxistrais realizaranse na primeira hora, dedicando a segunda a realización de casos prácticos, resolución de dúbidas e realización dos Talleres.

Actividades introdutorias	-Búsqueda bibliográfica e consulta de direccións web oficioais no eido da Prevención de Riscos Laborais: - INSHT - OSHA/ EU -NIOSH - CDC Europa - Portales temáticos en PRL - AET
Presentación	O alumno realizará unha exposición dun Risco detectado no traballo coma enfermeiros e sinalará as principais medidas preventivas a aplicar. Tempo de exposición 10 minutos
Saídas de estudo	As visitas programadas este ano presentan a dificultade do traslado dos servizos nos que viñan facendo (radioloxía e Farmacia) ao novo Hospital, polo que a **sú programación **estara pendente, en función da **disponibilidade nos novos servizos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiro	Personalizada co profesor
Estudo de casos	personalizada co profesor na aula e a través da plataforma faitic
Lección maxistral	titorización personalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Obradoiro	Realización de obradoiros prácticos nos que se adquirirán as competencias para o uso correcto dos Equipos de protección individual, asi coma do manexo correcto do material punzocortante. Asemade o alumno completará as competencias adquiridas nas sesións maxistrais. A asistencia é obrigatoria.	10	CE31 CT5 CT6
Estudo de casos	Realización de traballos baseados en casos prácticos que terá que reslover o alumno e entregar vía on line.	10	CB3 CE8 CT4 CT11
Lección maxistral	Exame final de resolución de casos para demostrar a adquisición de competencias adquiridas.	50	CB1 CB5 CG9 CG10 CE9 CE10 CE17 CT3 CT7 CT8 CT10
Presentación	Os alumnos farán unha presentación sobre unha situación de risco que elixan e as medidas preventivas a aplicar. A situación de risco pode ser real, e dicir, que o alumno evidenciase no seu percorrido polas prácticas.	30	CB2 CB4 CG13 CT1 CT2 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

A segunda oportunidade será igual que a primeira.
Para superar a asignatura o alumno deberá acadar un mínimo do 50% en cada unha das probas propostas para ponderar a parte superada. Gárdase ata xullo a parte superada.
A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Ley 31/95 de Prevención de Riesgos Laborales (BOE 10/11/95),

MINISTERIO TRABAJO, - Enciclopedia de salud y seguridad en el trabajo de la OIT, - Enciclopedia de salud y seguridad en el trabajo, 2001, www.insht.es

- Gestal Otero JJ, RIESGOS LABORALES EN TRABAJADORES SANTIARIOS, Interamericana-McGraw-Hill,1993., 1993,

Bibliografía Complementaria

- RD 39/1997 Reglamento de los Servicios de Prevención (BOE 31/01/1997),

- http://www.insht.es, www.insht.es

- htpp://www.fisterra.com, - htpp://www.fisterra.com

- http://osha.eu.int, - http://osha.eu.int

http://enfermeriadeltrabajo.com/, http://enfermeriadeltrabajo.com/

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Inglés para profesionais da saúde/V52G140V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas IV				
Materia	Prácticas clínicas IV			
Código	V52G140V01405			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Puialto Durán, Mª José López Martínez, José Ramón			
Profesorado	López Martínez, José Ramón Puialto Durán, Mª José			
Correo-e	maria.jose.puialto.duran@sergas.es jose.ramon.lopez.martinez@sergas.es			
Web	http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro			
Descrición xeral	A práctica clínica é unha actividade en forma de rotatorio clínico independente e cunha avaliación final de competencias nos distintos Servizos Asistenciais da área e Centros de Atención Primaria que permita incorporar a través da atención individualizada á persoa, competencias de comunicación, razoamento clínico, xuízo crítico, xestión clínica, valores profesionais e actitudes necesarias para o exercicio da profesión. A materia componse de 3 módulos: 1-prácticas de Enfermaría Comunitaria nos distintos centros de saúde da área. 2-prácticas de simulación de Enfermaría Materno infantil. 3-prácticas de simulación de coidados de enfermaría en Servizos Especiais.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber • saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• saber facer
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber facer • Saber estar / ser
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber facer

CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber facer
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• Saber estar / ser
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• Saber estar / ser
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	• saber • saber facer
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber facer
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	• saber facer
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	• saber • saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.	• saber facer
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.	• saber facer • Saber estar / ser
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.	• saber facer
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber facer
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	• saber • saber facer
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade	• saber • saber facer
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade	• saber facer
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos	• saber • saber facer
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade	• saber facer
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde	• saber facer
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer	• saber
CE44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá	• saber facer
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia	• Saber estar / ser
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores	• saber facer
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• saber facer

CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE17 CE18 CE19 CE22 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG7 CE8 CE26 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
MODULO *ENFERMERIA COMUNITARIA Atención ao individuo. Abordaxe de necesidades e problemas de saúde.	-Recomendacións preventivas cardiovasculares. -Recomendacions sobre estilos de vida. -Hipertensión arterial. -Diabetes. -EPOC -Anticoagulación oral. -Vacinacións no adulto. -Hábitos de vida saudable
MODULO ENFERMERIA COMUNITARIA Abordaxe de grupos poboacionais e grupos con factores de risco.	-Atención ao neno e adolescentes. -Atención á muller. -Atención ao ancián. Atención ao paciente inmobilizado. -Atención á familia.
MODULO ENFERMERIA COMUNITARIA Consulta de enfermaría. Traballo en equipo. Atención á comunidade.	-Axenda de enfermaría. -PAE. -Entrevista clínica. -Sistimas de rexistro.
MODULO MATERNOINFANTIL Práctica de simulación A.	-Técnicas de inmovilización e outras.....
MODULO MATERNOINFANTIL Práctica de simulación B.	-Preparación e administración de medicamentos.
MODULO MATERNOINFANTIL Práctica de simulación C.	-Técnicas pediátricas en alimentación enteral. -Cumprimentar parametros de somatometría infantil.
MODULO MATERNOINFANTIL Práctica de simulación D.	-Alimentación con leite artificial do lactante. -Realizar baño, hixiene e vestimenta do recien nado.
MODULO MATERNOINFANTIL Práctica de simulación E.	-Realizar recolección de distintas mostras biolóxicas. -Canalización e fixación de vía periférica en maniquí (Epicraneal).
MODULO SERVIZOS ESPECIAIS Práctica de simulación A	Cumplimentación da gráfica das Unidades de Coidados Intensivos
MODULO SERVIZOS ESPECIAIS Práctica de simulación B	Manexo e coidado tubo endotraqueal e aspiración aberta e pechada.
MODULO SERVIZOS ESPECIAIS Práctica de simulación	Manexo bombas de perfusión. Colocación via central desde vía periferica
MODULO SERVIZOS ESPECIAIS Práctica de simulación D	Monitoriziación da presión arterial

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas clínicas	195	0	195
Obradoiro	60	0	60
Prácticas de laboratorio	60	12	72
Actividades introdutorias	27	0	27

Cartafol/dossier	0	60	60
Observación sistemática	36	0	36

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas clínicas	Prácticas clínicas O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión na área de Ciencias da Saúde.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupales que desenvolven os estudantes.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc).
Actividades introdutorias	Actividades introductorias Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	Personalizadas
Prácticas clínicas	Titorias co profesor e mediante email
Obradoiro	Titorias co profesor e mediante email
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Titorias co profesor e mediante email
Observación sistemática	Avaliación personalizada

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas clínicas	Prácticas clínicas O estudante desenvolve as actividades nun Centro de Saúde da área: -Avaliación do titor 20% -Portafolio 80% (40% diario reflexivo e 40% plan de coidados en atención domiciliaria).	50	
Obradoiro	Asistencia	10	
Cartafol/dossier	Forma parte da avaliación das prácticas clínicas.	0	
Observación sistemática	Observacion sistemática.Técnicas destinadas a recompilar datos sobre a participación do alumno, baseados nunha listaxe de condutas ou criterios operativos que facilite a obtencion de datos cuantificables, mediante rúbrica ad hoc.	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na observación sistemática: o módulo Maternoinfantil terá un valor do 20% e o módulo de Servizos Especiais terá un valor do 20%.

A asistencia aos diferentes talleres que se organizan nesta materia ten un valor do 10%.

A cualificación final virá dada pola suma e media ponderada de todas as partes avaliadas, sendo condición imprescindible aprobar cada módulo por separado.Calquera información relacionada coa marcha desta materia, atoparase a disposición do alumnado na plataforma TEMA ou na páxina web da escola.

Imprescindible para realizar as prácticas en Servizos Especiais e Materno-Infantil (Prácticas clínicas o realizar e superar os talleres prácticos de simulación.

A avaliación de Xullo será de continuidad para alcanzar as competencias non alcanzadas en Xunio.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

MARY ANN TOWLE, ASISTENCIA DE ENFERMERIA MATERNO-NEONATAL, 2010, PEARSON

Sandra F. Smith. Donna J. Duell,Barbara C Martin, Técnicas de enfermería clínica II Volumen, 2009, Pearson
AMAMDO MARTIN ZURRO - GLORIA JODAR SOLA, ATENCION FAMILIAR Y SALUD COMUNITARIA, 2011, ELSEVIER

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas V/V52G140V01406

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104
Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Enfermaría clínica II/V52G140V01205
Enfermaría comunitaria II/V52G140V01206
Prácticas clínicas I/V52G140V01208
Enfermaría clínica III/V52G140V01301
Enfermaría materno-infantil/V52G140V01302
Prácticas clínicas II/V52G140V01303
Prácticas clínicas III/V52G140V01306

Outros comentarios

Lectura da Guía de Prácticas Clínicas

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas V				
Materia	Prácticas clínicas V			
Código	V52G140V01406			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Puialto Durán, Mª José González Oya, Jacinto Luis			
Profesorado	González Oya, Jacinto Luis Puialto Durán, Mª José			
Correo-e	maria.jose.puialto.duran@sergas.es jacinto.luis.gonzalez.oya@sergas.es			
Web	http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro			
Descrición xeral	La práctica clínica como compoñente esencial del proceso de ensino aprendizaxe de la enfermaría, brinda la oportunidade de desenvolver un coñecemento en acción que achegue ao alumnado as competencias necesarias para el desenvolvemento dunha práctica excelente. Este programa está estruturado en tres rotatorios clínicos independentes en: *Servizos *Especiais, *Saúde Mental *e *servizos Materno-Infantil, cunha avaliación final de competencias nas distintas Unidades.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• Saber estar / ser
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber • saber facer
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• Saber estar / ser
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• Saber estar / ser
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber facer
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• saber • saber facer

CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• saber • saber facer
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• Saber estar / ser
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	• saber facer
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber facer
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• saber facer
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	• saber facer
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	• saber facer
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.	• saber facer
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.	• Saber estar / ser
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.	• saber • saber facer
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado	• saber • saber facer
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermería	• saber • saber facer
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber facer
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	• saber • saber facer
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade	
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade	
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade	
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos	
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade	
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde	
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber facer
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CE35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións	• saber facer
CE36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento	• saber
CE37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse	• saber
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer	
CE44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá	
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia	• saber • saber facer
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores	• Saber estar / ser
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser

CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• saber facer
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	• Saber estar / ser
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• Saber estar / ser
CT8	Aprendizaxe autonomo	• Saber estar / ser
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de proporcionar coidados a o paciente aplicando o proceso de enfermaría establecendo unha actitude empatica co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
Prácticas clínicas : Modulo de Servizos Especiais:	O alumnado realizará as prácticas divididos en dous grupos nas Unidades de Coidados Intensivos, REAs e Urxencias dos hospitais do Eoxi -Vigo.

Prácticas Clínicas-:Módulo Materno-Infantil	O alumnado realizará as prácticas dividido en catro grupos nas Unidades do Hospital . pertencentes á área Materna-Infantil (neonatoloxía, lactantes, escolares, preescolares, UCIP e tocoloxía). Calquera información relacionada coa marcha desta materia, atoparase a disposición do alumnado na plataforma TEMA
Prácticas clínicas: Modulo de Saúde Mental	O alumnado realizará as prácticas dividido en catro grupos nos distintos dispositivos de Saúde Mental, pertencentes ao Eoxi de Vigo.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas clínicas	108	5	113
Prácticas clínicas	108	5	113
Prácticas clínicas	214	10	224

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas clínicas	Nas Unidades de Servizos Especiais se dividira o curso en dous grupos. Algunhas destas Unidades realizásense as prácticas en quenda de mañá e/ou tardes
Prácticas clínicas	Nas Unidades de Materno-Infantil dividirase o curso en 4 grupos
Prácticas clínicas	Nas Unidades de Saúde Mental dividirase o curso en 4 grupos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Atención personalizada nas unidades e pola titora asi como mediante email
Prácticas clínicas	Atención personalizada nas unidades e pola titora asi como mediante email
Prácticas clínicas	Atención personalizada nas unidades e pola titora asi como mediante email

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Prácticas clínicas	Modulo Enfermaria en Servizos Especiais: As/os supervisoras/é das distintas unidades co asesoramento das enfermeiras/os que participen na rotación, cumprimentasen un informe (achegado polo profesorado da escola). 60% da nota. Ao terminar practícas presentase un diario reflexivo. 40% da nota.	50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG6 CG7 CG8 CG9 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG17 CG18 CE4 CE8 CE13 CE15 CE18 CE33 CE50
Prácticas clínicas	Modulo Enfermaría Materno Infantil: As/os supervisoras/é das distintas unidades co asesoramento das enfermeiras/os que participen na rotación, cumprimentasen un informe (achegado pola profesora)Ao terminar practícas presentase un diario reflexivo.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CE4 CE8 CE10 CE11 CE13 CE15 CE17 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE49 CE50

Prácticas clínicas	Modulo Enfermaría Saúde Mental: As/os supervisoras/é das distintas unidades co asesoramento das enfermeiras/vos que participen na rotación, cumprimentasen un informe (achegado pola profesora).Ao terminar practícas presentase un diario reflexivo.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG6 CG7 CG8 CG9 CG12 CG13 CG14 CG15 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE13 CE15 CE17 CE29 CE31 CE33

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modulo Coidados Especiais o 60% da nota final corresponde ás prácticas nas distintas unidades e o 40% ao Diario Reflexivo.

Modulo Materno Infantil: o 60% da nota final corresponde ás prácticas nas distintas unidades e o 40% ao Diario Reflexivo.

Modulo Enfermeria Saúde Mental: o 70% da nota final corresponde ás prácticas nas distintas unidades e o 30% ao Diario Reflexivo

A avaliación de Xullo será continuidad pra acadar as competencias non conseguidas en Xuño. Calquera información relacionada coa marcha desta materia, atoparase a disposición do alumnado na plataforma TEMA ou na páxina web da escola.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Priscilla Lemone, Enfermería Médicoquirurgica, 4, Pearson
Sandra F Smith, Donna J.Duell, Barbara C Martin, Técnicas de enfermería Clinica V 2, 7, Pearson

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo de Fin de Grao/V52G140V01407

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Prácticas clínicas I/V52G140V01208
Enfermaría clínica III/V52G140V01301

Enfermaría en saúde mental/V52G140V01305
Enfermaría materno-infantil/V52G140V01302
Prácticas clínicas II/V52G140V01303
Prácticas clínicas III/V52G140V01306
Prácticas clínicas IV/V52G140V01405

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Grao				
Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	V52G140V01407			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Salgado Barreira, Ángel			
Profesorado	Salgado Barreira, Ángel			
Correo-e	angel.salgado.barreira@sergas.es			
Web	http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro			
Descrición xeral	O TFG é un traballo persoal que cada estudante realizará de forma autónoma baixo tutoria docente, permitirá mostrar de forma integrada a adquisición de contidos formativos e as competencias asociadas ao Título. Estará asociado a distintas materias. Incluirá, como mínimo: busqueda e revisión bibliográfica, lectura e integración da información, elaboración de información relevante, redacción e presentación.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	• saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	• Saber estar / ser
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.	• saber
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saude	• saber facer
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría	• saber facer
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural	• Saber estar / ser
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas	• saber
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles	• saber facer
CG7	Saber comprender, sen prexuizos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, además de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional	• saber facer
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade	• saber
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas	• saber facer • Saber estar / ser
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a sua seguridade	• Saber estar / ser
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde	• Saber estar / ser

CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicaciones éticas da saúde nun contexto mundial en transformación	• Saber estar / ser
CG13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles	• Saber estar / ser
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade	• saber
CG15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionales como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demáis persoal das organizacións asistenciais	• Saber estar / ser
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria	• Saber estar / ser
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial	• saber facer
CG18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribuan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidad e avanzada e/ou terminal	• saber facer
CE1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.	• saber
CE2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.	• saber
CE3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.	• saber
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	• saber facer
CE5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sás e con problemas de saúde ao largo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.	• saber
CE6	Identificar nutrientes e alimentos onde se atopan	• saber
CE7	Identificar os problemas nutricionais de maior prevalenza e seleccionar as recomendacións dietéticas axeitadas	• saber
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicacion en os coidados de saúde	• saber facer
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.	• saber
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.	• Saber estar / ser
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.	• Saber estar / ser
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.	• saber facer
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado	• saber
CE14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar o estudiantado na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta violencia	• saber
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermería	• saber facer
CE16	Comprender dende unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de cuidar,desarrollando os plans de coidados correspondentes	• saber
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	• saber facer
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	• saber
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade	• saber facer
CE20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar uncoidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade	• saber facer
CE21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional ha de desenvolver nun Equipo de Atención Primaria de Saúde	• saber
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade	• saber facer
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade	• saber facer
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos	• saber facer
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade	• saber facer
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde	• saber facer
CE27	Formar e informar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte	• saber facer
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases	• saber

CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde	• saber
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación	• saber facer
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares	• saber facer
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde	• saber facer
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo	• Saber estar / ser
CE34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo, no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa	• saber facer
CE35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións	• saber facer
CE36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento	• saber
CE37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse	• saber
CE38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores	• saber facer
CE39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento	• saber facer
CE40	Ser capaz de proporcionar formación e información para a saúde aos pais ou coidadores primarios	• Saber estar / ser
CE41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecer e a súa repercusión na saúde	• Saber estar / ser
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer	• saber
CE44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá	• saber facer
CE45	Coñecer o Sistema Sanitario Español	• saber
CE46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados	• saber
CE47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos	• saber • Saber estar / ser
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o Código Ético e Deontolóxico da enfermaría española, inspirado no Código Europeo de Ética e Deontoloxía de Enfermaría	• saber
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia	• saber facer • Saber estar / ser
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores	• saber facer
CE51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría	• saber
CE52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos pacientes en situación de enfermidade avanzada e/ou terminal	• saber
CT1	Capacidade de analise e sintese	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade de organizacion e planificación	• Saber estar / ser
CT3	Capacidade de xestion de la informacion	• Saber estar / ser
CT4	Resolución de problemas y toma de decisiones	• Saber estar / ser
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue	
CT6	Habilidades nas relacions interpersoais	• Saber estar / ser
CT7	Razoamento critico	• saber
CT8	Aprendizaxe autonomo	• saber
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espiritu emprendedor. Creatividade	• Saber estar / ser
CT10	Motivación pola calidade	• Saber estar / ser
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de deseñar e executar un plan de investigación	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE14 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE40 CE41 CE42 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49 CE50 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
A materia TFG organizarase en base a tres actividades que o alumnado deberá realizar adecuadamente: 1.- Realización a nivel persoal dun traballo orixinal relacionado con algún dos múltiples ámbitos do mundo laboral propios de enfermaría. 2.- Entrega en prazo dunha memoria escrita do traballo realizado. 3.- Presentación e defensa do traballo diante dun tribunal de avaliación que o avaliará e cualificará.	As normas de presentación e defensa estarán fixadas polo grupo coordinador do TFG de acordo coa Normativa do TFG
Realización de búsquedas bibliográficas	Búsqueda de información científica relevante nas principais fonte de información científica sanitaria
Lecturas	Lectura crítica de artículos e outra documentación científica sanitaria
Valoración, deseño e execución dun plan de investigación	Deseñar e levar ao cabo un plan de investigación: introducción, hipótese e obxectivos, metodoloxía, plan de traballo, resultados, discusión, conclusións e bibliografía

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Seminario	25	0	25
Traballo tutelado	6	4	10
Aprendizaxe baseado en proxectos	0	260	260
Traballo	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Traballo tutelado	*Activudades tuteladas polo profesor
Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización de actividades que permiten a cooperación de varias materias e enfrontan aos alumnos a problemas abertos.

Atención personalizada	
Probas	Descrición
Traballo	Realización dun proxecto de investigación

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Traballo	Elaboración dun documento por parte do alumno no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos e bibliografía.	85	CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE14 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE40 CE41 CE42 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49 CE50 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

O Grupo Coordinador do TFG establecerá, dentro do período lectivo, as datas de presentación dos traballos e o seu defensa oral.

Para a presentación do TFG será necesario que vaia acompañado por un informe de avaliación do titor/a, con valoración positiva do mesmo/a.
A avaliación levará a cabo por un tribunal nomeado ao efecto polo Grupo Coordinador do TFG entre o profesorado da Escola, o tribunal será o encargado de cualificar os traballos.
Poderá nomearse máis dun tribunal en base aos seguintes criterios: número de matriculados e temas que aborden os traballos.
O tribunal *deliberará sobre a cualificación global tendo en conta o informe do titor/a, que equivalerá ao 15% do total da nota. O 85% restante obterase ao avaliar a presentación oral do traballo e a presentación escrita do mesmo.
Calquera información relacionada coa marcha desta materia, atoparase a disposición do alumnado na plataforma TEMA.

st1:

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Nancy Burns, Investigación en Enfermeria, Elsevier, 2012
Salamanca Castro. Ana Belen, El aeiou de la investigación en enfermeria, 2º edición, Fuden, 2018
Articulos en la plataforma TEMA,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estatística/V52G140V01106
Idioma moderno: Inglés técnico/V52G140V01108
Ética e lexislación/V52G140V01202
Metodoloxía da investigación/V52G140V01401